

Életünk

AZ EURÓPAI MAGYAR KATOLIKUSOK LAPJA

VI. évfolyam 10. szám (6 Jahrgang Nr. 10.)

A Z St. Gallen — Erscheint monatlich

1974 október 1.

Herrn
Prof. Dr. Gajáry Aladár
Pristerseminar
7000 Chur 2

P.P.
Wettingen 1

Tíz éves a Vatikán és a Népköztársaság megállapodása

Budapesten, éppen tíz évvel ezelőtt, hosszú és szívszű — a közmondásban emlegetett hegyek vajúdásához hasonló — tárgyalások nyomán megszületett egy incifinci ún. részleges megállapodással a «ridiculus mus». Az eseményt 1974 szeptember 15-én a budapesti kommunista rezsim diadallal tette közzé:

«A magyar Népköztársaság és a Vatikán megbízottai átfogó eszmecsere folytattak az állam és a katolikus Egyház viszonyára vonatkozó jogi és ténybeli kérdésekről. A Magyar Népköztársaság kormánya és a Szentszék elhatározta, hogy mindkét fél számára kölcsönös kötelező okmányban rögzítik az eddig folytatott tárgyalások eredményét.

Ebből a célból Budapesten 1964 szeptember 15-én a külügyminisztériumban okmányt és ahhoz csatolt jegyzőkönyvet írtak alá. Ez tartalmaz néhány gyakorlati megállapodást, biztosítékot, vagy kötelezettséget a vita tárgyát képező kérdések egy részéről, s egyben lerögzíti az álláspontokat, igényeket, fenntartásokat, amelyeket a két fél egyes kérdésekre vonatkozólag kifejtett.

A két fél kifejezi azt a készségét, hogy a jövőben is folytasson véleménycseréket azzal a szándékkal, hogy lehetőség szerint más kérdésekben is megegyezésre jussanak.»

Jellemző nagyon a helyzetre, ahogyan a «megállapodást» magyar kommunista részről kommentálták. A hirhedt Állami Egyházügyi Hivatal — amelynek létét e tárgyalások alatt a Szentszék ténylegesen tudomásul vette s amellyel azóta is időnkint mint «törvényes» intézménnyel eszmecsereket folytat — akkori elnöke ezeket mondta:

«Ez a megállapodás, amely vonatkozik a püspöki kinevezésekre, a papok állampolgári esküjére és a Rómában lévő Pápai Magyar Intézet helyzetére, elősegíti az állam és a római katolikus egyház közötti viszony további javulását.

Köztudott, hogy államunk az alkotmány-

ban lefektetett jogok és az állam és az egyház közötti megegyezés szerint biztosítja a vallás szabad gyakorlását és az egyházak szabad működését.

Megelégedéssel fogadjuk, hogy egyes kérdések tekintetében a Vatikánban is tért hódított a Magyar Népköztársaság fejlődésének realisabb értékelése és a szocialista országok megnövekedett tekintélye következtében megnyilvánult a készség a kapcsolatok rendezésére.

E reális politikát folytatva lehetővé válik, hogy az állam és egyház viszonyában még megoldásra váró kérdések is rendeződjenek.»

A budapesti kommunisták által kibocsátott nyilatkozat szemérmetlen dicsekvés. Igaz, hogy joggal büszkélkedtek, mivel elérték legfontosabb célkitűzésüket: a Vatikán, a világ első erkölcsi hatalma, nemcsak szóba állt egy erkölcsileg és politikailag teljesen lezüllött kormányzattal, hanem annak képviselői hónapokon át tárgyalhattak és végül még «megegyezést» is kötöttek vele. A Kádár-rezsim a Szentszék erkölcsi tekintélyétől megtámogatva akkor támolygott ki a megvetés pocsolójából, ahová az 1956-os események folytán a világ felháborodása és elmarasztaló ítélete taszította.

S ezért a kétezeréves Egyház történelmében szinte egyedül álló életmentő gesztusért a rezsimnek semmit sem kellett adnia. A világhírű vatikáni diplomácia Budapesten tárgyaló tagjai megelégedtek egy semmire sem kötelező jegyzőkönyv átvételével, amelyben a két tárgyaló fél beleegyezésével felsorolták a magyar katolikus Egyház súlyos sérelmeit. Erre az «okmányra» Mgr. Casaroli abban a reményben adta aláírását, hogy majd azok orvoslására is sor kerül újabb megbeszéléseken és tárgyalásokon.

A magyar Egyház sebeinek gyógyítására azonban sohasem került sor. A kommunisták, akik az első «megegyezéssel» sok mindent elértek, amire nem is számítottak, többé nem voltak hajlandók ezekről tárgyalásokba bocsátkozni. Tíz évvel ezelőtt négy egyházmegye élére nekik megfelelő püspököt tudtak állítani s azóta is a tár-

gyalások csak hasonló püspökkinevezésekre vonatkoznak. Ugyanakkor megkapták a Pápai Magyar Intézetet, amelynek a kommunista rezsim által kiválogatott és Róma által jóváhagyott békepap-elöljárói azóta elfogadott és gyanútlan referensek és informátorok Rómában. S kommunista szempontból a harmadik előny sem jelentéktelen, az ti. hogy tíz év óta a magyar papság a Szentszék jóváhagyásával tesz esküt a törvénytelen bolsevista kormányzatra, és időnkint a világkommunizmus malmára is hajtának némi vizet a főpapi talárban álamesküre vonuló püspökökről készült felvételek.

Ugyanakkor Casaroli jóhiszemű nyilatkozatában szinte teljes tájékoztatatlanságát árulta el. Elhitte, — legalábbis erre kell következtetni nyilatkozatából — hogy a «jegyzőkönyv» aláírásával biztosítékot kapott az Egyház az egyházmegyei szabad kormányzására (ami persze csak a békepapi mozgalom felszámolásával és az Állami Egyházügyi Hivatal megszüntetésével következhetne be), a lelkipásztorkodás, a vallásoktatás és a papnevelés szabadságára. Mgr. Casaroli nyilatkozatában leszögezte, hogy ez a négy biztosíték annyira fontos, hogy «teljesítésük nélkül az egyházi élet lehetetlen».

A tíz éves évfordulón minderről csak a következőket lehet megállapítani:

1. A békepapi mozgalom 10 év alatt virágkorába fejlődött.

2. Az Állami Egyházügyi Hivatal intéz nemcsak minden egyházkormányzati, de a lelkipásztorkodással összefüggő ügyeket is.

3. A vallásoktatás a városokban megszűnt s a falun is erősen apasszák terror-eszközökkel a hittantanulók számát.

4. Az eredményesebb és buzgó lelkipásztorokat állandóan zaklatják és végül nyugdíjaznak vagy jelentéktelen helyekre teszik őket, ha nem jutnak «jobb» belátásra.

Ez a szomorú kép rajzolódik ki előtűnk a «megegyezés» tizedik évfordulóján.

VECSEY JÓZSEF

Miért imádkozzuk a rózsafüzért?

Október hónapban az Egyház a rózsafüzér imára szólít fel bennünket, mert ez a hónap történelmi alapon és a jámbor hívők gyakorlata révén különösen össze van kapcsolva a rózsafüzér imádsággal.

Ha a történelmi vonalat nézzük, csodálatos látványnak leszünk tanúi. Gondoljunk csak arra az eseményre, mely 1571 okt. 7-én Lepantonál a keresztény vezérhajón közvetlenül a csata előtt lejátszódott. Don Juan d' Austria, V. Károly császár 24 éves fia, az egyesült keresztény tengeri haderő generalissimusa, felhúzta a főárbócra a keresztet, majd 6 trombita harsan föl, mire a fővezér és 80.000 keresztény katona térdre borul s összetett kézzel imádkozik a reggeli nap sugárözönében áldásért és győzelemért. Az eredmény: a török flotta megsemmisülése, több, mint 300 hajó vesztése, 10.000 gályarab megszabadítása, a török tengeri hatalmának megtörése, legalább ideiglenesen, a Földközi tengeren . . . V. Szent Pius mintegy elragadtatásában tekint ki szobája ablakán a történelmi pillanatban s valósággal hallja a győzelmes keresztetek üdviválgását, kápolnájába siet «a félhold fölött aratot győzelemért hálát adni». A győzelem emlékére rendeli el a Rózsafüzér Királynéja ünnepét október 7-re.

De akár Szent Domonkosra, vagy Fatimára, Lourdes-ra, avagy Hunyadi János, Tilly és Savoyai Jenő világhírű keresztény hadvezérek rózsafüzérére gondolunk, úgy érezzük, hogy a Szent Rózsafüzér ima ereje döntőleg szól bele nem egy történelmi esemény alakulásába. Az osztrák katolikusok a rózsafüzér buzgó imádkozásának tudják be Austria 1955-ös felszabadulását. A Szűzanya Fatimában a gyermekeket buzdítja a rózsafüzér imádságra, hogy a háború — 1917-et írtak akkor — minél előbb véget érjen. Nem csoda, hogy kiváló, nagy férfiak — mint Volta, Ozanam, Ampère, O'Connel, Haydn, stb. — a rózsafüzér buzgó imádkozói voltak.

A szent rózsafüzér imádkozók hatalmas, sok milliós seregéből én sem maradhatok ki. Tisztelnem, szeretnem és imádkoznom kell, elsősorban azért, mert benne a legszebb imákat fűzzük csokorba. S amíg a rózsafüzért mondjuk, kell, hogy lelkünk szent titkainál időzzön, melyekben a megváltás legszebb tényei, állomásai vonulnak el szemünk előtt. Jézus és Mária örömeiben és fájdalmaiban osztozunk.

Továbbá azért imádkozom a rózsafüzért, mert hatalmas lelki fegyver minden rossz ellen. Nyugodtan merjük állítani, hogy a rózsafüzér buzgó imádkozója nem fog könnyen halálos büntetést követni. Vagy ha mégis előfordulna az emberi gyarlóság, pillanatnyi feledékenység következtében, akkor az ilyen

ember nem fog sokáig a bűnben megmaradni, hanem azonnal felkel, a bűnbánat szentségében tisztára mossa lelkét s azután csak annál nagyobb buzgalommal fog imádkozni, hogy még egyszer el ne bukjak. Ez értelemben írja XIV. Gergely pápa: «A rózsafüzér a leghatalmasabb eszköz a bűn megsemmisítésére és a kegyelem visszaszerzésére.» *Hofbauer Szent Kelemen*, Bécs apostola mondja: «Valahányszor egy bűnösért a rózsafüzért elimádkoztam, sikerült a megtérését kieszközölnöm.» *Haydn*, a híres zeneszerző így nyilatkozott: «Sohasem voltam oly jámbor, mint abban az időben, amikor 'A teremtés' című oratóriumon dolgoztam. Ha a munka nem akart előre haladni, a rózsafüzért kezembe véve fel-alá jártam szobámban, imádkoztam néhány Üdvözlégyet s akkor ismét jöttek a gondolatok.» O'Connel, Irország felszabadítója gyakran imádkozta a rózsafüzért a londoni parlamentben. Nagyon érdekes, megszívlelendő esetet mond el *Ozonom*, francia egyetemi tanár s a Vince-egyesületek alapítója. Még ifjú korában lelki kétségektől gyötörve bement egyszer Párizs egyik templomába. A főoltár közelében megpillantott egy aggastyánt, áhitatba merülve, a rózsafüzért imádkozva. Kíváncsian közeledett feléje. Ki volt az imádkozó? A világhírű tudós: *Ampère* (1775-1836). A látvány szíven találta *Ozonom*-ot. Letérdelt s szintén elimádkozta a rózsafüzért. *Ampère* rózsafüzére — szokta később mondani — nagyobb hatást gyakorolt rám, mint a világ összes könyvei.

Ha azonban a jelenre gondolunk, ennek természeti katasztrófáit, erkölcsi gátlástalanságát, erkölcstelen divatját, hitelenségét, gazdasági kríziseit s egy atomháború fenyegető rémét figyelembe vesszük, akkor meg különösen sok indítékunk van arra, hogy a szent rózsafüzér imában, mint az Ég által ajánlott biztos lelki fegyverben keressünk menedéket.

Bizonyára sokak előtt ismeretlen az a rendkívüli jelenség, mely Spanyolország fölött 1974 június 12-én este, 20.52-23.13 óra között látható volt, s melyet milliók figyeltek meg. Egyik kiváló természettudós, *Dr. Müller-Markus* professzor, a következőképpen nyilatkozott az általa szintén megfigyelt tüneményről:

«Nehezemre esik, arról nyugodtan beszélnem, amit saját szememmel láttam. Soha életemben ehhez hasonló nem figyeltem meg. Június 12-én este, Úrnapi előestéjén, s az egyik fatimai jelenésnek (június 13.) előestéjén, körülbelül egy óráig figyeltem meg egy számomra teljesen megmagyarázhatatlan égi tüneményt.

Azt hittem, egy más világba tekintek. Egyszerűen az volt a benyomásom,

hogy egy másvilági valósággal állok szemben. Az világos, hogy nem közönséges természeti tüneményről van szó. Az egész egy óráig tartott. Az északi égbolton egy óriási «villám» csüngött, mely szinte a földig ereszkedett le, de teljesen mozdulatlan volt. Egy vörös szalagszerű rész fenyegetőleg nyúlt le a föld felé. A «villám»-szerű rész egy óriási «M» betűt képezett, mely fölött hatalmas vakító fényfelhő ragyogott. Az volt az érzésem, hogy olyasvalami ez, aminek jelentősége van.» Másnap jelentették az újságok, hogy az égi jelenség Mallorca szigetétől egészen az Atlanti Óceánig látható volt. A Barcelona-i csillagda két fiatal csillagásza ugyanakkor megfigyelte a tünemény menetét, le is fényképezte s megállapította, hogy a jelenség 300-500 km magasságban volt a föld felett, ahol semmiféle földi eredetű gázképződés nem lehetséges.

A spanyol nép a jelenség hatása alatt azonnal visszaemlékezett a még élő egyik fatimai látóknak, Lucianának szavaira, aki szerint a B. Szűz 1917 júl. 13-án kijelentette: «Ha látjátok a jelet az égen, tudjátok meg, hogy a büntető ítélet közel van.» Ez a jel 1938-ban sarki fény formájában valóban látható volt s a következő évben kitört a második világháború.

Dr. Müller-Markus professzor bevallja, hogy az égi jel megfigyelésénél Krisztusnak ezek a szavai jutottak eszébe: «Amikor mindez beteljesül, tekintetek föl és emeljétek föl fejetekeket! Elérkezett a megváltástok.» (Lk 21, 28.) Majd azt mondja a mai világproblémákra utalva: «A nyugati oldalon szemlélhetjük a majdnem teljes szétzúródását a hitnek, az értékeknek — büntetlen tömeges irtása a fejlődő életnek —, az állami rendnek, az egyetemeknek, az egyházaknak és emberi kötöttségeknek. Ehhez járul a váratlan megjelenése az energia-krízisnek és a világ- valutakriszisknek. — Keleten két kommunista világhatalom áll lesben, apokaliptikus fegyverekkel felszerelve. Minden rendelkezésükre álló eszközzel készen állnak, hogy a Nyugat által teremtett Vakuum-ba behatoljanak. Van még jelre szükségünk, hogy a fenyegetettséget felismerjük? — Mindenesetre elég fegyver van ahhoz felhalmozva, hogy a földön minden életet elpusztítsanak. Mire alapoztuk tulajdonképpen azt a reményünket, hogy ezeket a fegyvereket sohasem fogják bevetni?... Ameddig a szabad világban *bűnbánatra* és *megtérésre* felhívhatjuk az emberek figyelmét, mindegyikünknek feladata ezt kötelességszerűen gyakorolni. Arról van szó: a földkerekségen minél több ember kell tudatában legyen annak, hogy mi a katasztrófa előtti utolsó percekben élünk, sőt már bent élünk a katasztrófában.»

Chagall bibliája

Nemrég volt az évfordulója annak, hogy Nizzában a külön e célra épített múzeumban fölavatták a művész Ó-testamentum illusztrációit, melyeket Franciaországnak ajándékozott, mint második hazájának. Erre az alkalomra a legmegfelelőbb visszaemlékezés, ha a festő szavait idézzük újra.

«Már kora ifjúságomtól fogva rabul ejtett a Biblia. Nekem mindig úgy tűnt s még ma is az a véleményem, hogy minden időben a kultúrának az elsőszámú forrása volt. Ezért mindig törekedtem arra, hogy életemben és művészetemben ezt vissza is tükrözsem. A Biblia mintegy a természetnek nagy visszhangja. Ez a titka indított arra, hogy lefordítsam. Egész életemen át festegtettem — gyengeségem korlátai közepette — a bibliai képeket. Olyan meghatározhatatlan elképzelés kíséretében, mintha az lenne a benyomásom, hogy ég és föld között születtem és hogy a föld nem egyéb, mint egy nagy sivatag, ahol a lelkem, mint lángocska bolyong.

Azért kívántam festményeimet Nizza eme házára hagyni, hogy itt az emberek kereshessék és megtalálhassák azt a bizonyos békét, lelkiséget és vallásosságot, mely az életnek az értelme. Ezek a képek az én megítélésem szerint, nem csak egyetlen népek, hanem az egész emberiségnek álmait ábrázolják. Volland kiadóval való találkozásom és keleti utazásom eredményei ezek. Most úgy döntöttem, hogy Franciaországra hagyományozom, arra az országra, ahol másodszer születtem meg.

Nem tartozik rám, hogy magyarázok. A műalkotások magukért beszélnek.

Gyakran beszélnek a művész stílusáról, formáiról, törekvéseiről, amelyekből források a munkája. Szerintem a szín az a döntő valami, ami velünk születik. Nem függ se stílustól, se formától, amelybe beöltözik. Mégkevésbé a technikai bravúrtól. Mindenféle irányzatnál előbb létezik. A történelem folyamán a művészeti mozgalmakban azok maradtak fenn és csak azok — és

Ne fontolgassunk tehát sokat, hanem vegyük a kezünkbe s n a p o n t a imádkozzuk a rózsafüzért a családban, az októberi közös ájtatosságon, vagy egyénenként, otthon vagy útközben, mert a Rózsafüzér az Égből rendelt hatalmas, szent eszköz, lelki fegyver a romlás felé rohanó világ feltartóztatására, egy borzalmas s megsemmisítő atomháború megakadályozására, a béke helyreállítására, az Egyház ellenségeinek legyőzésére, a lelkek megmentésére és saját üdvösségünk biztosítására.

VECSEY LAJOS

kevesen vannak — amelyek birtokolták a színnek ezt a velünk született varázsát.

A festészet és szín talán nem a szeretettől vannak inspirálva? A festészet nem más, mint belső énünk kiverődése. A technika nem számít. A szín árulkodja ki jellemünket és modanivalónkat.

Minden élet elkerülhetetlenül a vége felé halad. Ezért annak kell főtörekvésünkkel válnia, hogy napjainkat a szeretet és reménység színeibe mártsuk. A szeretet jelenti az élet szociális logikáját. A szeretet minden vallás lényege is. Szerintem a művészet tökéletessége, akárcsak az életé a Biblia forrásából buzdog elő. Ha ez a lelki beállítottság hiányzik, akkor a logika és a szerkesztés tiszta gépezetté válik és a művészetben éppúgy, mint az életben nem terem gyümölcsöket.

Majd ebben a házban megfordulnak fiatalok és öregek, akik a testvériség és szeretet ugyanazon ideáljait keresik, amelyek színeimet és alakjaimat sugalmazták.

Talán valaki odáig is eljut, hogy kiszalad a száján a szeretet, amelyet én mindenki iránt érzek. Talán eljön az idő, amikor nem lesznek többé ellenségek. Mint az anya fájdalom és szeretet közben szüli világra gyermekét, úgy ifjak és aggok is újfajta színekkel teremtik meg a szeretet világát.

Bárki, akármilyen legyen a vallása, eljöhet ide és elmélkedhet erről az álmról. Közben zárjon ki minden gonoszszókat és erőszakot. Szeretném, ha ebben a teremben mindenféle nép lelki-ségének a műalkotásait és a tanúságtételét kiállítanák, amelyek hallatnák az egész világnak a szív muzsikáját és költészetét.

Meg lehet-e valósítani ezt az álmot?

Azt hiszem, igen. A művészetben és életben minden lehetséges, ha szeretettel gyűrűközünk neki.» Marc Chagall

Chagall bibliai álma 1930-ban kezdődött, amikor Volland megbízta, hogy illusztrálja az Ó-testamentumot. De az első impulzusok a gyerekkorából hullámanak, amikor Vitebskben, ahol majdnem egy évszázada született (1887), a rabbi ajkáról és az otthon vallásos légkörében szüleitől hallotta a királyok, pátriárkák és próféták történetét. Hogy fölírassítse emlékeit, Izraelbe utazott, ahol fölfedezte a vakító fényt. Ezekkel a tapasztalatokkal gyűrűközött neki a zsidóitübből lett festő. A nem asszimilálódott, ábrázolás ellenes tradícióval bíró kisebbségi népcsoportból, amelyben szentségtörés volt a képcsinalás, nem volt könnyű kitartani. Anyjának köszönheti, hogy ábrázoló ösztönét engedték kifejleszteni s különféle iskolákba járhatott. Igaz, kevés eredménnyel s

még kevesebb elégtétellel. Látásmódja már fiatalként is eredeti volt.

1973 július 7-én 86 éves születésnapjára nyílt meg múzeuma. 17 vászon, 105 metszet. Csomó aquarell és gouache. 1 szőnyeg, 1 mozaik, 5 szobor. A francia állam és Nizza teremti elő a költségeket az épülethez, mely mellé könyvtár, koncertterem színes ablakokkal járul. «Itt lehet olvasni filozófusok, költők szövegeit, kiállításokat rendezni, nagy zenészek muzsikáját hallgatni s összehozni mindazt, ami segíti a dialógust az ember és a természetfölötti között» — mondja Chagall.

Egy modern művész se ábrázolta annyira poézissal a vallásos mistériumokat. Szereplői Isten jelenlétében mozognak, Aki soha nincs ábrázolva — csak fény, szó és üzenet. Gyermekkora himporos emlékképei segítségével mondja el hitvallását az életről, lélekről, Istenhez való viszonyunkról. Aquariumhoz hasonlóan, amelyben mindenféle hal mozog s hol ez, hol az közeledik az üvegfalhoz s válik láthatóvá a víz képernyőjén. Mindig minden a jelenetben van: a váratlanul fölmerült s benne kavargó emlékek. Munkáira alig lehet évszámot szignálni. Húsz évvel előbb vagy később egymást kergetve elő-előbukkanak s időtlenné válnak a témái. Nincs jelen, múlt, jövő. A kör középpontjából nézhet így az Isten.

Nem perspektivikus, alá-fölé rendelt módon komponál. Kaleidoszkop-szerűen változnak szimbólumai fantasztikus birodalmában. A kisiának mutogathat így az angolparkban az apja. A festő, a mesealakok szerzője, mint egyenrangú szereplőkkel bánik az emberrel, virággal, állattal, holddal. A Teremtőnek lehetett éppily kedves minden, amit létrehozott, mert látta, hogy jó. A csillagok, kakasfej, hegedűs a háztetön, kandúr, kakukkóra, szamovár, tehén, benne a borja, fejző, faházak, tér nélküli udvarok, a rabbi szombati prédikációi, harangszó, mézarszék, nagyapa, menyasszony, vőlegény, virágcsokor, esküvő, szerelem, stb, stb. Nincs még bűn, gonoszság. Az Isten álma azonosul a festő álmával, aki ártatlan és alázatos kézzel pörgeti elénk jeleneteit olyanok, amilyenek a legfőbb Lény jószágában elgondolta.

A zsidó közösség tanítása szerint a legkisebb létező is a természetben magában rejt egy szikrát a titokzatos tűzből, amely Istennek egyenes kiadása. Életérzése, hogy nemcsak szemlélője, de résztvevője is e szakadatlan csodának, amely az élet.

Művészetének titka: az igazság láthatatlan a szemnek, csak a szív ismerheti meg. Olyan költő, aki fest s előnyben részesíti a szív érveit az ész logikájával. Egyszeri esete századunknak, aki «formula magica»-jának merte válni: a művészet szeretet.

PROKOP PÉTER

A hitvalló egyház hangja

A lengyel bíboros primás világosan látja, mi a célja a kommunisták enyhülést hirdető egyházpolitikájának. Azzal is tisztában van, hogy a zsinat utáni Egyházban a sokszor mesterségesen felidézett zavarok nem az egészséges fejlődést, hanem az Egyház lényeges hivatását akarják elhomályosítani. Az éber és hivatása tudatában élő főpásztor bátorságával tárta fel ezeket a problémákat Varsóban a katolikus egyetemisták előtt.

Casaroli érsek februárban járt Varsóban Olsowszky külügyminiszter meghívására, hogy az állam és egyház illetve Lengyelország és a Vatikán kapcsolatait érintő problémákról tárgyaljon. Wisinszky bíboros a tárgyalások alatt visszavonult Gniezno-ba, a primások ősi székhelyére. A lengyel külügyminiszter és Casaroli a tárgyalások folyamán e-bédre hívta meg Wisinszky varsói és Wojtyla krakkói bíborost, de mindketten lemondták a meghívást. Wisinszky csak a tárgyalások után találkozott Casaroli érsekkel, aki megszűnően az állam hivatalos vendége lenni, átköltözött a lengyel primás székházába, tájékoztatta őt a tárgyalásokról és vendége volt. Azokban a napokban tette közzé a Vatikán, hogy az esztergomi érseki széket megüresedettnek nyilvánítja. Mindszenty bíboros megszűnt esztergomi érsek és Magyarország primása lenni. A varsói katolikusok Wisinszkyt és Mindszentyt éltették. A varsói Szent János székesegyházban Casaroli együtt misézett Wisinszky bíborossal. A lengyel katolikusok zsúfolásig megtöltötték a templomot és kint a havasesőben is szorongott mintegy tízezer hívő. A lengyel primás Casaroli jelenlétében mégegyszer összefoglalta, hogy az állam és egyház illetve Varsó és a Vatikán viszonyának normalizálása elképzelhetetlen az egyház jogainak, szabadságának biztosítása nélkül. Casaroli a szentmise végén röviden beszélt, de egy szóval sem utalt Wisinszky nagy beszédére. Kijelentette: a Pápa nemcsak azt kéri a lengyel katolikusoktól, hogy imádkozzanak érte, hanem azt is elvárja, hogy vessék alá magukat intézkedéseinek.

Wisinszky bíboros és a lengyel püspökök, de a papok és hívek is sejtették, milyen problémákkal állnak szemben. Két hónap múlva Wisinszky bíboros a varsói Szent Anna templomban a katolikus diákoknak misézett, a problémákat és az Egyház helyzetét alaposan átgondolva, a hitvallás jelentőségét kiemelve ezeket mondotta:

«Néha az a benyomásunk, hogy a zsinat utáni egyház élete lényegesen eltér a Kálvárián történt eseményektől. Úgy

tűnik, hogy a mai egyház csökkenti követeléseit és a problémákat már nem az élő Isten akaratának, hanem inkább az emberi lehetőségeknek megfelelően oldja meg. Néha az a benyomásunk, hogy az egyház gyermekei, szolgálói, papjai, püspökei és szerzetesei hibái fölött elnéz. Sőt, néha úgy tűnik, hogy a Hiszekegy is lazább, a keresztény erkölcsi rend pedig bizonytalan lett. Hazánk és a világ lapjaiban teológusok nyilatkoznak és úgy tesznek, mintha igazat akarnának írni az egyházról, holott inkább tudatlanságukkal tűnnek ki. Az az egyház, amelyről ezek írnak, ködbe burkolt egyház. Olyan egyház, amely nem ismeri a Tízparancsolatot, szemet huny a bűn előtt, fél a szemrehányástól, hogy tradicionalistának, maradinak, elavultnak nézik.

A mesterséges köd és kétely, illetve a bizonytalanságok ellenére is megtalálhatja a hívő ember a zsinat utáni egyház igazi arcát. Ennek az egyháznak dicsőségére szolgál, hogy bíborosai közt bátor hitvallók, vértanúk és foglyok vannak. Néhány példát említek: nemrégiben halt meg Csehszlovákiában Trochta bíboros. Püspöki életét csaknem teljes egészében a börtönben és a koncentrációs táborban töltötte el. Elüldözték egyházmegyéjéből, kényszermunkára ítélték és gyárban dolgozott. Amikor belépett a gyárba, tudták, hogy nem munkáspapként jön és nem akar versenytársuk sem lenni a kenyérért folyó küzdelemben, hanem azért jött, mert ide száműzték. Egyedüli bűne az volt, hogy Krisztus Egyházának püspöke volt.

Stepinac bíboros is fogoly és száműzött volt. Saját székesegyházában temették el Zágrábban. A sirját borító virágok és gyertyák a feltámadásra és az örök életre emlékeztetnek. Azért üldözték el őt püspöki székéről, mert püspök volt és megvallotta Krisztust.

Püspöki székhelyétől távol halt meg a prágai érsek, Beran bíboros, a dachau koncentrációs tábor és a mai idők foglya volt. Az volt a bűne, hogy püspök volt és megvallotta Krisztust. A szentség hírében halt meg. Mindszenty bíboros, Magyarország primása is fogoly volt, sőt el is távolították püspöki székéből. Miért? Talán gonosztevő volt? Népe és hazája ellensége? Nem, püspök volt és megvallotta Krisztust.

És Slipyj bíboros, lebergi érsek több mint húsz éven keresztül élt a számkivetésben, mint fogoly. Most hazáján kívül él. Miért? Újra és újra ez a miért? A gyávák soha nem adnak erre őszinte választ. Ez a zsinat utáni igazi egyház. Isten maga felelt a kérdésre, hogy mi-

lyen legyen az Ő Egyháza, midőn bíborosokat küldött a harcvonalba, akik Krisztus akarata szerint hitvallókká és vértanúkká lettek.»

«Ne engedjétek magatokat megtéveszteni, diákok és diáklányok, nem az egyetemi igazolvány mondja meg nektek, hogy kik vagytok. Hogy valóban kik vagytok és honnan jöttök, Isten Lelke mondja meg nektek, Aki benne van, bennetek munkálkodik, lelkiismeretekhez szól és érzelmi világokat is áthatja. Itt az ideje, hogy bátran beszéljétek, mert ha az ember nem becsüli meg saját magát, erőt vesz rajta a kisebbségi érzés és a meghunyászkodás. Ezek áldozatául esik, ha méltóságát és jogait nem védi meg. Eljött az ideje annak, hogy a társadalmi élet szellemi és erkölcsi zűrzavarában fel-emeljétek szavakat és diáktársaitoknak megmondjátok: becsüljétek meg méltóságotokat, mert Isten kezéből valók vagytok. Itt az ideje annak, hogy megmondjátok egymásnak: diákok, tiszteljétek a diáklányokat, mert ők az új Lengyelország jövője édesanyjai. És mi azt akarjuk, hogy Lengyelország tiszta édesanyjától születessék újjá, édesanyjától, akik megőrzik tisztaságukat és magatartásukkal környezetükben is tiszteletet parancsolnak.

Itt az ideje, hogy nevelőiteknek és tanáraitoknak is megmondjátok: az igazságot tanítsátok nekünk. Ne tegyétek tönkre bennünket. Ne vegyétek el a hitünket. Ne romboljátok le a sötét laicizmussal, ateizmussal keresztény erkölcsi életünket. Az ateizmus értelmét senki sem ismeri, pedig mennyi pénzt dobnak ki terjesztéséért. Ne vegyétek el az élő Istenbe vetett hitünket. Ha ezt teszitek, bálványok rabszolgáivá leszünk, amiként a régi Izrael is azzá lett, amiként Judással is történt, akit elborította a sötétség, miután kilépett az utolsó vacsora terméből, hogy elárulja az Urat.

Itt az ideje, hogy mindenütt, a tanintézetekben és diákokthonokban bátran követeljétek: becsüljétek meg minket, becsüljétek meg egymást. Emberek vagyunk. Ne tegyétek tönkre a hitünket, mert ennél drágább kincset nem tudtok adni nekünk.

Itt az ideje, hogy szüleiteknek is megmondjátok: ha nem tudtok bennünket kereszténynek nevelni, mert nem értetek hozzá, vagy nincs időtök rá, számításaitokkal ne csökkentsétek bátorságunkat hitünk megvallásában. Ne ingassátok meg, hogy Istentől kapott méltóságunkat odaadjuk egy tál lencsért.

Az élet realitásai

Egyes nyugati országok templomaiban október első vasárnapján hálaadó istentiszteletet tartanak a termés sikeres betakarítása miatt. Ez az istentisztelet a hívő ember köteles hálaadása a Teremtőjével szemben, mert tőle származik minden áldás, élet, erő és egészség. De az istentisztelet egyúttal figyelemztetés is azok felé, akik a természetből való elszakadás folyamatát ürügynek és jó alkalomnak veszik, hogy egyúttal eszakadjanak a természet Alkotójától és Urától és mert a mindennapi kenyerük most már nem a kellő időben beálló, illetve elmaradó esőzés, meg napsugár függvénye, bizalmukat inkább a konjunktúrába és a technikai fejlődésbe vessék, mintsem az Úristenbe.

A természettől való elszakadás, valamint a vallásos hit sorvadása következményeként megteremtődött egy optimista életszemlélet, melynek birtokában az ember igyekszik kizárni életéből minden zavaró körülményt, baj, betegség, halál stb.-nek még a gondolatát is, és az élettel együttjáró testi-lelki nyomorúság előtt a legtöbb esetben egyszerűen behunyja a szemét, vagy abban a (tév-) hitben él, hogy mindenkit érhet baleset, mindenki meghalhat, őt magát kivéve.

Ennek az oktan optimista világszemléletnek alapjait maga az iskola és a mai nevelés rakja le, amikor játszva, azaz minden erőfeszítés és komoly munka igénylése nélkül akar tanítani, hogy a fiatal, életre készülő embert megkímélje minden erőfeszítéssel, lemondással és áldozatvállalással együttjáró kellemetlenségtől. Ezzel viszont éppen ráneveli arra az elhibázott nézet-

re, hogy az élet csak élvezetre van, azoknak, akik gyengék, betegek, szenvedők nincs helyük ebben a világban azokkal együtt, akik őket ápolják és gyámolítják.

Éppen erre a felszínes, felelőtlen fel fogásra adódott nemrégiben egy nagyon is találó példa, amit az eset szenvedő alanya maga írt le.

✱

Egy szerzetesnővér, aki hosszú évek óta otthon fekvő betegek gondozását végzi az egyik német nagyvárosban, egyik ilyen beteglátogató körútján összehatalálkozott három fiatalemberrel. Mikor a járdán úgy egyvonalba értek, az egyik a következő megjegyzést kockáztatta meg, — jó hangosan, hogy mindenki hallhassa: «Hát most, a 20. században is még mindig vannak ilyenek?» A nővér nagyon is jól hallotta a mondatokat, de nagyon helyesen elengedte a füle mellett. De alig ment három lépéssel tovább, újabb, most még hangsúlyosabb megjegyzés ütötte meg a fülét: «No ez sem tudja ám, hogy mi a különbség férfi és asszony között?» — De ezt a pimaszságot már a nővér sem hagyhatta szó nélkül, sarkonfordulva energikus hangon követelte, hogy a fiatalúr azonnal menjen vele, — ha nem gyáva, — s akkor meglátja, hogy egy ilyen nővérnek mi minden között kell naponta különbséget tennie. Az ifjú úr kézzel-lábbal tiltakozott, de a nővér nem engedett, és társai is biztatták, hogy csak menjen, ők megvárják, amíg visszajön. Így most már kettesben keltek útra, hogy meglátogassanak egy beteget, akinek az üldözimai a szó szoros értelmében elrothadnak. Az ifjú természetesen nem tudta, hogy mi lesz ennek

az útnak a vége, azaz, hogy milyen életben lesz majd része.

A lakás elé megérkezve elkezdte az orrát fintorgatni és megjegyezte, hogy milyen förtelmesen büdös van. A nővér azonban bátorította, hogy csak tartson ki (hiszen lesz ez még rosszabb is!) és az ajtót nyitó háziasszonynak vidám hangon mutatta be: «Ma hoztam egy új és friss erőt, hogy ne kelljen annyit fáradnia!» Amíg a nővér a kötözést végezte a betegre, a fiatalember dolga az volt, hogy lefogja a jajgató beteget az ágyban, — amit nem minden undor és ellenkezés nélkül tett meg. Amikor készen voltak, a beteg hálálkodva köszönte meg a segítséget, felesége pedig hozzátette: «Alig tudom elhinni, hogy manapság ilyesmi létezik?»

Visszatérőben a várakozó barátokhoz emberünk most már nagyon is halk hangon érdeklődött, hogy a nővér mióta végzi ezt a munkát. Több mint húsz éve! — volt a válasz.

✱

Hetekkel később újra úton volt ugyanaz a nővér. A városban fiatalok csoportjához ért, mire egy kivált közülük és eléje állt: «Ismer-e még engem?» — kérdezte. «Hogyne ismerném, — jött rá a válasz — hiszen legutóbb nagyszerű segítségem volt, úgy jött, mintha csak megrendeltem volna!»

Csak aki az élet elesettjeit, a betegeket, szenvedőket, elhagyottakat is látja, ismeri meg az életet a maga teljes valóságában és tud hívő lélekkel hálás lenni életért, munkaerőért, egészségért. S ez a hálás lelkiület elsegíti arra a belátásra is, hogy szenvedés, kudarc, fájdalom és halál az élet sokkal biztosabb realitása, mint a szerencse, élvezet, siker és jólét.

MEGYESI ANDRÁS

Nem a hitetlenség a legnagyobb bűn, ez lehet személyes szerencsétlenség vagy emberi butaság. A legnagyobb bűn a hitetlenség szervezkedése, az ateista programok felállítása, az ateista rendszer minden társadalmi és közéleti eszközzel való támogatása. Ezek az eszközök az állam kezében nem arra adták, hogy az Istenbe vetett hitet tönkretegyék velük, hanem arra, hogy a közrendet szolgálják, nem arra valók, hogy romboljanak, hanem hogy építsenek velük.

Itt az ideje, hogy nekünk lelkipásztoraitoknak, püspökeiteknek is bátran megmondjátok: nem helyeseljük, hogy az élet fellazulásával szemben elnézőek vagytok. Nem fogadjuk el, hogy hiányzik bennetek a bátorság, hogy követelményeket támasszatok velünk szemben. Ha látjátok, hogy hibát követünk el, mondjátok meg, azért vagytok! Nincs szükségünk olyan lelkipásztorokra, a-

kik nem mernek tőlünk áldozatot követelni.

✱

Itt az ideje, hogy azoknak is megmondjátok az igazat, akik benneteket a szociális tevékenység ürügyével vásár- és ünnepnap elvonnak a szabad időtől és a templomtól. Csákányt adnak a kezetekbe, árkot ássatok és vezetőket rakjatok le. Ez nem olyan ifjúsági munka, amiért gazdaságilag a felelőséget is lehet vállalni. Elrabolják a pihenéshez szükséges időtöket, kiszakítanak benneteket a családi körből, az egyházközségből és az oltáriszentségi közösségből. Miről van itt szó? Talán így akarják a külföldre kényszerült nagyszámú munkaerőt pótolni? Vagy pedig az a célja ennek a munkának, hogy a fiatalokat visszatartsák a vasárnapi pihenéstől, az istentisztelettől és az emberhez méltó élettől?

Szükség van rá, hogy mindezt bátran

megmondjátok. A haza és az állam legnagyobb ellenségei ugyanis a gyáva emberek, a hallgató polgárok, akikben nincs bátorság ahhoz, hogy nyíltan kijelentsék: ezt nem szabad tennetek! Nincs jogotok ahhoz, hogy szociális tevékenység címén kényszer munkát szervezzetek. Nincs jogotok arra, hogy Lengyelországban ahelyett, hogy meg rövidítenék a munkaidőt, felszámoljátok a vasárnapi munkaszünetet. Valóban annyira elmaradtok lennétek és gazdaságilag olyan képtelenek, hogy mindenképpen vissza kell térnünk a rabszolgasághoz?»

✱

Ez a hitvalló egyház hangja Lengyelországban. Ezzel egyetértének a püspökök, a papok és a hívek is.

FÁBIÁN KÁROLY

A königsteini Kirche in Not-kongresszus

A hesseni Taunus-hegységben fekvő Königstein városkaja ad helyet 1946 óta a Speckpáter néven ismert Werenfried van Straaten premontrei, világhíres emberbarát alapította intézményeknek. A menekültek és sorsüldözöttek érdekében kifejtett sokirányú segítőtevékenység központja ez. A főleg keletnémetek közt működő papság utánpótlását biztosító papnevelőn és gimnáziumon kívül, itt kapott helyet a középeurópai s keleti népek vallási-társadalmi problémáival foglalkozó tudományos munkaközösség, az 1958 óta megjelenő Digest des Ostens és a kéthavi folyóirat, az Echo der Liebe szerkesztősége is.

A Kirche in Not nevű, hatalmasarányú segélyszervezetnek ez év júliusában kiadott beszámolója szerint a keleti blokk üldözött egyházainak és a fejlődő népeknek nyújtott támogatás pénzbeli összege kb. 11 millió dollárt tett ki.

A kongresszusok

Az elmaradhatatlan anyagi támogatás mellett fontos szerep jut annak a felvilágosító és rendszerező munkának, amelyet az itt évenként megrendezett Kirche in Not-kongresszusok végeznek, az elnyomott népek szabad földön élő képviselőinek mindig nagyszámú részvételével. Az ezévi — huszonegyedik — találkozó is a maga előadásaival, hozzászólásaival, a szovjet-imperializmus elnyomásában vergődő nemzetek vallás-erkölcsi lehanyatlásának vázolásával — és az értük végzett imák, istentiszteletek mélységével hathatósan járult az elnémított Egyház helyzetének további ismeretéhez. De ezek mellett felszínen kívánja tartani a helyzet jobbrafordításának gondolatát is.

Ezúttal nem kívánunk foglalkozni az előadások részletes anyagával, csak arra a válaszra akarunk kitérni, amelyet a kongresszus további megrendezésére vagy annak beszüntetésére vonatkozó kérdésre egyhangúan adtak a résztvevők.

Milyen okok alapján látják szükségesnek a Kirche in Not-kongresszusok további összehívását?

Amíg csak egyetlen ország katolikus Egyháza is elnyomott állapotában szükségét szenved — mondják — és más fórum jobban nem látja el a helyzet ismertetésének, a tiltakozásnak s a segítség módjainak nehéz feladatát, — addig szükség lesz a kongresszus megrendezésére. Nem kétséges, hogy sok országban inkább nyílt, mint titkos

keresztényüldözés folyik napjainkban is

az Udvözítő tanításával és parancsival szembehelyezkedő világ részéről, mert

régi s új államalakulatok *fellögregő táncok hirdetésének és megvalósításának útjában legfőbb ellenfelüket az Egyházban látják*. A történelem összes keresztényüldözései abból a közös gondolatból táplálkoznak, amely már az ősegház kiirtásának okaként is szerepelt: a kereszténység állítólagos államellenessége. Az Egyházat, vezetőit és híveit sohasem vezették politikai vagy államellenes törekvések. De amikor egy állam kötelességeként írja elő polgárai számára az istentelenség elfogadását elméletben és gyakorlatban és a haza, a hit és embertársaik elárulásának tetteit jutalmazni kívánja, — akkor a keresztények a vértanú Péter fogalmazta Jézus parancsának követésére kaptak mindenkor utasítást: «Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek.»

Az idei kongresszus egyik bátor résztvevője azt hangoztatta, hogy nincs is kilátás arra, hogy a kongresszus feladatát egy más fórum átvegye vagy akárcsak ezt megkísérelni is kívánna. A különféle színódusokon — mondta az illető — egyszer sem hangozott el tiltakozó szó az üldözött testvérek érdekében és pl. a most következő 84. német katolikus nagygyűlés a maga 14 fórumával, 24 vitacsoportjával, 32 munkaközösségével és egyéb ünnepeivel, a témák minden változatossága mellett sem látszik — a jelek szerint — a napjainkban is üldözött Egyház témáját behatóan tárgyalni. VI. Pál pápának az a felszólítása, amelyet az elmúlt év elején az újságírókhoz intézett a «*hallgatás összeesküvésének*» felszámolásáról, méltán érdemelhetne nagyobb figyelmet a szabad nemzetek katolikus nyilvánosságától is.

A világ katolikus közvéleménye

tudni kívánja, hogy a kommunista uralom alatt élő s a közel- s távolkeleti országokban vagy Afrikában hány pap, szerzetes és világi szenvedett börtönbüntetést katolikus meggyőződése miatt, milyen szellemi és lelki megújulást célzó mozgalmak vannak kialakulóban, hogyan alakul a vallás-erkölcsi élet s a keresztényeknek pl. Litvániában, csehszlovák földön és másutt milyen nehézségekkel s zaklatásokkal kell megküzdeniük... Mindehhez új s frissanyagú információkat nyújtani évről-évre a königsteini kongresszus hivatott — írta ugyancsak az egyik német napilap a kongresszus befejezése után.

Ehhez kiegészítésül még csak annyit: további feladat lenne annak megbeszélése és gyakorlati megvalósítása, hogy ez a tájékoztató és felvilágosító anyag s vele együtt az üldözött Egyház kötelességszerű megsegítésének tudata miként juthatna el és mélyülhetne el

az egyes társadalmak szélesebb rétegeiben.

A világgözvélemény szerepe

Mert a leghatásosabb eszköznek bizonyult eddig is a sajtó és rádió útján terjesztett közvélemény és ennek kapcsán erőteljes hangoztatása a szabad vallásgyakorlatot biztosító, *emberi jogok sérelmének*. A keresztények vallás-szabadságának kérdését épp a katolikus szervezetek terjeszthetnék a nyugatkeleti politikai konferenciák (pl. Helsinki) elé olyan formában, amelyről a világsajtó is könnyen tudomást szerez. Ezt pedig a szovjet-rendszer is figyelemmel kíséri és az újság, rádió, televízió hatóerejét nem becsüli le. Az orosz zsidók kivándorlásának kérdése és megoldása igazolja, hogy a szervezett világgözvélemény hatására a bolsevisták is megváltoztatták ezirányú politikájukat.

A Kirche in Not-kongresszusok összehívásának létjogosultsága már csak azzal a kötelező szolidaritással is igazolható a történelem előtt, amely üldözött testvéreinkben azt a tudatot tartja ébren, hogy szabadságot élvező hittestvéreik nem felejtették el őket.

TOLGYESS-PÁLFFY IVÁN

Hogyan lehet előfizetni az Életünkre?

Az Életünk terjesztői

a helyi magyar lelkészek; ők küldik meg kívánatra a lapot a területükön élő híveknek.

Az előfizetési díjat, mely 1973 január 1-től 10.— svájci frank,

vagy annak megfelelő más valuta, az illetékes magyar lelkészeknek fizessük be.

Csak onnan forduljunk

közvetlenül a kiadóhivatalhoz, ahol a lelkész hiányzik, vagy valami oknál fogva nem terjesztője a lapnak.

Európán kívüli rendeléseket a központi hivatal intéz;

Címe:

Életünk (Unser Leben)

Frongartenstr. 15.

9000 St.Gallen (Schweiz)

Az előfizetés tengerentúlra is 10.— svájci frank; ha azonban légipostával kéri valaki a lapot, 20.— svájci frank, vagy annak megfelelő más valuta.

Tíz kiadásban mutatják be Frankfurtban Mindszenty bíboros Emlékiratait

Elsőnek a német kiadás látott napvilágot *«Erinnerungen»* címen a berlini Propyläen-Verlag gondozásában. A főpapi színekbe öltöztetett, tekintélyes kötet szeptember utolsó hetében jelent meg a könyvesboltok kirakataiban, miután előzőleg a nagy európai lapok részleteket hoztak a könyvből napokon keresztül. A Bíboros úr engedélyt adott arra, hogy az *Életünk* is közölhessen részeket a könyvből. (Lapunk jelen számában már a második részlet jelenik meg.)

Október 10-én és 11-én maga Mindszenty bíboros is megjelenik a frankfurti könyvásáron, ahol tíz kiadásban mutatják be könyvét a világ minden részéről összegyűlt közönségnek, a sajtónak, a rádióknak és televízióknak. A német kiadás mellett ott látjuk majd a francia, az angol, a spanyol, az olasz, a portugál, a holland és természetesen a magyar könyvet is.

A magyar kötet Torontóban készül a Kanadai Magyarság nyomdájában, amelynek tulajdonosa Vörösváry István. A modernül berendezett nyomda hetek alatt készítette el az ötszáz oldalas nagy kötetet.

Olvasóinkat mindenekelőtt a magyar kiadás érdekelheti, amelyről már most annyit jelenthetünk, hogy a könyvpiaccon október közepe táján jelennek meg az első bekötött példányok s addig is megkereshetjük igénylésünkkel a kiadót ezen a címen:

Weller Publishing

412 Bloor St. W.

Toronto, Ont.

Canada

A könyv világszerte nagy érdeklődést váltott ki. Szinte alig van napilap, amely ne közölte volna a szenzációs hírt a magyar bíboros könyvének megjelenéséről. Úgy tudjuk, hogy valamennyi kiadás elkészül október közepére s mind a tíz kiadó bemutatja példányát a frankfurti könyvásáron. A spanyol, portugál és angol könyvből két kiadás készül: egyik az európai, másik a tengerentúli olvasó tábornak.

A könyv megjelenése jelentős magyar történelmi esemény, amelynek világtörténelmi jelentősége is egyre jobban kezd kibontakozni.

Magyar könyvsiker

P. Király Kelemen *«Naplóm»* című kötete, amely az év elején jelent meg első kiadásban a clevelandi *«Kárpát»* kiadónál, s amint halljuk, máris alig lehet belőle példányt kapni az ottani könyvesboltokban. Sajnáljuk, hogy olvasóink figyelmét technikai okok folytán csak most tudjuk felhívni e sikeres könyvre. Reméljük azonban, hogy az illetékesek hamarosan közreadják az Egyesült Államokban olyan nagy sikerrel terjesztett kötetet második kiadásban is. Az európai magyarok is haszonnal olvashatnák az ismert szerző gondosan megírt naplórészleteit.

A könyv aktualitására a kiadónak adott ajánlásban Mindszenty József bíboros mutatott rá: «Kelemen Atya Naplójából a sajtóban olvastam részleteket s az a megállapításom, hogy ez a könyv igényli a közzétételt, mert az emberek felejtenek, jóllehet vannak dolgok, amelyeket nem lehet felejtetni.»

Ezért sem értjük azt a néhány fejcsóváló emigránst, akik zavaró momentumot látnak «rég» dolgok felidézésében a jelenlegi világpolitikai irányzat eufóriás hangulatában. P. Király Kelemen maga válaszol még a *«Naplóm»*-ban egy

hozzá írt, hasonló fejcsóválással szerkesztett levélre. Kelemen Atya válaszában minden sora színigazság s ez magyarázza meg könyvének aktualitását és talán sikerét is.

«Az a tény — írja a szerző a *«Naplóm»* 322. oldalán — hogy a kommunisták egyházművészeti értékeket jelentenek meg-bélyegeken, hogy a koronázó templomban a vasárnapi nagymisén operaénekesek énekelnek, és hasonló esetek, nem jelentenek kommunista enyhülést, hanem businessst és propagandát...»

Naplómban a háború alatti és az azt követő átélésekről számoltam be. Az embertelen és rendszeres egyházüldözés 1947-48-ban kezdődött s a mai napig tart. Az Egyház a végsőkig megalázza magát, hogy a katolikusok és többi keresztények sorsán enyhítsen.

A Vatikán tárgyalásai által lényeges eredményt, változást sohasem ért el. 1964-ben ilyen eredménytelen tárgyalás után Casaroli érsek, a Vatikán megbízottja külön jegyzőkönyvben foglalta össze az Egyház követeléseit. Az 1-3-ik pontokban követelte Mindszenty hercegprímás rehabilitálását és egyházme-

gyei püspökök szabad kinevezését. További követelése: az egyházkormányzat szabadsága; szabad hitoktatás, szabad vallásgyakorlat; katolikus iskolák, kórházak és szabad sajtó; végül a békepapi intézmények megszüntetése... A követelésekből a kommunisták a mai napig egyet sem teljesítettek.

Albániában nemrég a kommunisták katolikus papot azért végeztek ki, mert csecsemőt keresztelt, az anya kérésére. Ennyire nem kegyetlenek a magyarországi kommunisták. Megengedik a csecsemők keresztelését; megengedik, hogy az öregek templomba járjanak és régi hitükben meghaljanak, de az ifjúságot vallásellenesen nevelik, sőt évek óta a keresztelés, bérálás, egyházi esküvők és temetések csökkenésére nagy pompával rendeznek ingyen «társadalmi ünnepeket».

A kommunizmus lényegéhez tartozik a vallásellenesség. Berdiajev orosz emigráns író már évtizedekkel ezelőtt állapította meg: «A kommunizmus evilági vallása a kereszténység, a szellemi és túlvilági élet teljes tagadása. Minden párttagnak kötelessége az istentagadást hirdetni.» (Warheit und Lüge des Kommunismus. 32. 94.)

A kommunizmus egyházüldözésének módszerében történt változás: újabban nem a testet, hanem a lelket ölik. Miként az első századok keresztényüldözése idején az aposztata Julián császár, ők is rájöttek arra, hogy keresztények kivégzése nem gyöngíti, hanem erősíti a kereszténységet, ezért a vértanúk számának növelése helyett az Egyház vezetőit igyekeznek megnyerni. Mindenkit függő viszonyba állítanak a rendszerrel...

A mondottakhoz még egy szót fűzünk. Noha a hatalomért folyó napjainki küzdelemben a kommunizmus látványos eredményeket ér el, az idő már nem a kommunizmusnak dolgozik. Im már Isten malmai örölnék... Magában Oroszországban nő a tudósok és fiatalok száma, akik áldozatok árán küzdenek a kommunista istentelenség és diktatura ellen; az oroszországi nemzeti ségek pedig — melyek száma felülmúlja az összlakosság 50 %-át, — minden áron óhajtják kivívni önállóságukat.»

*

Az emberek valóban könnyen felejtenek s azért kell hálával fogadnunk minden olyan írást, amely ébren tartja az emlékezetet és sem tunyaságból, sem ostobaságból nem hagyja lelohasztani az emberiség gonosztevői ellen vívott küzdelmünket.

VECSEY JÓZSEF

MINDSZENTY JÓZSEF:

Emlékirataim

SZÁMKIVETÉSBEN

(Folytatás)

A lépcsőházban — a tisztviselők és tisztviselők sorfala között — jöttem le fél kilenckor az első emeletről a földszintre s a kapun Puhan nagykövettel együtt léptünk ki a Szabadság-térre. Kezet fogtam vele; utána kiterjesztett kezekkel megáldottam a fővárost és az egész országot. Azután beszálltam Mgr. Zágónnal a bécsi apostoli nuncius kocsiába. A másik Ausztriából küldött autón egy orvos és Mgr. Cheli követtek bennünket s miközben az államvédelmi rendőrök gépkocsijai kísérték a menetet, mi szótlanul hagytuk el Magyarország fővárosát. Gyorsan megtettük az utat Győrig s onnan a határig. Hegyeshalomnál — az autó ablakán keresztül — megrendülve láttam most én is a híres «Vasfüggönyt», a szolgaságra vetett ország egyik szimbólumát; a szabadság és demokrácia századában.

A nuncius a bécsi repülőtérre hajtatott, ahol valamivel egy óra előtt a Rómába induló, menetrendszerű gépbe szálltunk be. Casaroli érsek is csatlakozott hozzánk. Rómában Villott bíboros-államtitkár fogadott, ő kísért gépkocsin a repülőtérrel a Vatikánba.

A Torre di S. Giovanni bejáratánál, — ahol egyébként szinte fejedelmi módon szállásoltak el, — maga VI. Pál pápa várt rám. Megölelt, leemelte mellkeresztjét és lehúzta gyűrűjét, hogy azokat nekem ajándékozza. Nyakamba akasztotta a pectoralét, ujjamra húzta gyűrűjét, majd kézenfogva vezetett be az épületbe. Velem együtt szállt be a liftbe, amely az emeletre vitt. Ott maga a pápa vezetett végig a rendelkezésemre bocsátott fényes lakosztályon. (Előtem Athenagoras pátriárka lakott benne.) Kedves és atyai szeretetmegnyilvánulásait Őszentsége később is, szinte naponként megismételte. Legemlékezetesebb módon talán akkor tisztelt meg, amikor a püspöki szinódust megnyitó szentmisén a jobbán koncebrálhattam. A pápa egyébként beszédében is foglalkozott a magyar kereszténységgel és személyemmel.

«Itt van köztünk — mondotta — Tisztelendő Testvérünk, Mindszenty József kardinális, esztergomi érsek, aki sok éves kényszerű távollét után a napokban érkezett meg Rómába. Várva-várt vendégünk ő, aki ma együtt misézik velünk, mintegy dicső jelképeként annak az egységnek, amelyben a magyar Egyház ezer év óta él együtt az Apostoli Szentszékkal. De jelképe ő annak a lelki kapcsolatnak is, amely összeköt bennünket azokkal a testvérekkel, akiket megakadályoznak abban, hogy hittest-

véreikkel és velünk normális kapcsolatokat tartsanak fenn. Példaképe ő a hitben gyökerező, megingathatatlan erősségnek és az Egyház iránti önzetlen odaadásnak, amit előbb fáradhatatlan munkásságával és örökös szeretetével, majd imával és hosszú szenvedéseivel mutatott meg. Áldjuk az Urat és mondjunk közös tisztelettel szívből jövő EVE-t ennek a száműzött, kiváló főpásztornak!»

Őszentsége a mise végén kézenfogva, a jobbán kísért ki a Sixtinából. Bíborosok, érsekek és püspökök ünnepeltek bennünket.

Rövid római tartózkodásom alatt sokan kerestek fel: közöttük bíborosok, főpásztorok, magas kúriai vezetők, papok és világiak. A Szentatya asztalához is meghívott; titkárát is sűrűn küldte hozzám üzenetekkel és ajándékokkal. A magam részéről is számos kardinálishoz mentem el, meglátogattam több kongregációt, úgyszintén az államtitkárságot is. A szertartások kongregációjában a magyar boldoggáavatási perek után érdeklődtem. Voltam a tituláris templomban, a S. Stefano Rotonóban, a magyar zarándokházban és a négy nagy bazilikában.

Egyik megható élményem az volt, amikor a Szent Pál Bazilikában mellém állt egy pap, megragadta és megcsókolta a kezemet, megköszönte az Egyházzal felajánlott szenvedéseimet s csak legvégül mondta: Siri bíboros vagyok. Emlékezetesek voltak találkozásaim Tisserant, Ottaviani, Visinszky, Cognani, Seper, Wright, Döpfner, Höffner, Cooke stb. bíborosokkal is. Mélységes tisztelettel miséztem a Szent Péter Bazilikában a nagy pápának, XII. Piusnak sirjánál.

Levelék és táviratok halmazát kaptam a világ minden részéből. Ezzel kapcsolatban meglepett a nagyszámú, nemkatolikusok részéről hozzám intézett irásokban megnyilvánuló nagyrabecsülés a katolicizmus és az Egyház iránt. Csodálatosan szép lelkeség jelentkezett a szabad világban élő honfitársaim leveleiben. Megéreztem belőlük, hogy a keresztény és történelmi magyar lélek tovább él s hogy az Egyházhhoz és a hazához való ragaszkodásuk rendíthetetlen. Számkivetésemben ez a tény a vigasztalás, a fény és a reménység legfőbb forrását jelenti ma is.

A világsajtó szintén sokat foglalkozott a magyar Egyház helyzetével, személyemmel és ügyemmel kapcsolatban, többségében jóindulattal és tárgyilagosan. Akadt diszsonáns hang is.

Szeptember 28-án még az «Osservatore Romano» is úgy kommentálta távozásomat, mintha azzal az Egyházzal és állammal közti jóviszony kimunkálásának útjából egy akadály tűnt volna el. Első, igazán szomorú tapasztalatom az volt, amikor észrevettem, hogy a Vatikán egyes szervei a Budapesten jegyzőkönyvbe vett idevonatkozó feltételeimet nem vették figyelembe. Hasonló csalódás ért akkor, amikor lapjelentésekből megtudtam, hogy a Szentszék feloldotta büntetésüktől a kiközösített békepapokat: két héttel az én távozásom után. Hanyagul kezelték ügyemet is. Még júniusban megállapodtunk, hogy a bécsi Pázmáneum új rezidenciám, így biztos voltam abban, hogy a vatikáni diplomácia az osztrák kormánynak idejében tudomására hozza majd ezt az elrendezést. Ez nem történt meg. Az osztrák kancellár állítólag csak a lapokból értesült szándékomról. (Ezeket a gravameneket emlékiratba foglalva jelentettem a bíboros-államtitkárnak.)

Három hét után aztán kértem Mgr. Zágont, készítse elő átköltözésemet állandó tartózkodási helyemre, a bécsi Pázmáneumba. Sokan — főként biztonsági okokból — Rómát ajánlották Bécs helyett, de miután kitartottam eredeti tervem mellett, október 23-án elindultunk az osztrák fővárosba. A Szentatyaival ezen a napon ismét együtt mondtam a reggeli szentmisét, amelyben a Rómában élő magyar papok és szerzetesek magyar egyházi énekekkel vettek részt.

A szentmise után a sekrestyébe vonultunk, ahonnan a pápa mindenkit kiküldött. Azután felém fordulva latin nyelven ezeket mondotta: Te vagy és maradsz az esztergomi érsek és Magyarország primása. Munkálkodj, s ha nehézségeid lesznek, fordulj Hozzánk mindenkor bizalommal!

Ezután beszólította Mgr. Zágont, akinek jelenlétében olasz nyelven ezeket mondotta:

«Ajándékba adom Őminenciájának bíborosi mantellómat, hogy a hűvös országban védje a hidegtől, és jelképül annak a meleg szeretetnek és nagyrabecsülésnek, mellyel személye iránt viseltetem.»

Mgr. Zágont felhatalmazta a Szentatya arra, hogy velem közölje: ügyemet semmiféle vonatkozásban nem rendelte alá más dolgoknak... «s a bíborost mindig esztergomi érseknek és Magyarország primásának tekinti.»

Este későn indultam el Mgr. Zágón kíséretében Rómából Bécsbe. A repülőtéren a Vatikán képviselőjeként Casaroli érsek jött tölem búcsút venni. Éjfél előtt megérkeztem a bécsi Pázmáneumba, ahol a rektori lakásba költöztem.

Amikor elindultam szomorú számkivetésembe, némi vigasztalást találtam abban a gondolatban, hogy — ha Isten éltet és erőt ad — külföldön is szolgálhatok három életfontosságú célt: mint magyar primás, főpásztori gondjaimba vehetem a többszázezer hazátlan magyar katolikust, emlékirataim kiadásával figyelmeztethetem a még szabad világot a bolsevizmusnak évről-évre növekvő és terjeszkedő veszélyére, és néha talán adódik arra is alkalom, hogy szószólója legyek tragikus sorsú népünk ügyének.

(Mindszenty bíboros ezután részletesen megírja, hogy megkezdte a lelkipásztori és egyházszerző munkát a külföldön. Minthogy Róma nem volt hajlandó magyar segédpüspököt kinevezni az emigrációban, ő maga indult világkörüli utakra. Csakhamar megkezdődött ellene a hazai rezsim külföldi aknamunkája. Miután bambergi, kastli, majd más európai útjain mind a magyarság, mind a külföldi hatóságok ünnepezték, a budapesti kommunista rezsim akcióba lépett.)

Szentbeszédeimben, felszólalásaimban és az elmaradhatatlan rádió- és televízió-adásokban a magyar Egyház nehéz helyzetével és sokféleképpen sajnárgatott népünk sorsával is foglalkoztam. Nem lepott meg, amikor tudomásomra jutott, hogy a magyar kommunista rendszer fokozódó ingerültséggel figyeli az ünnepegeken megjelenő lelkes tömegeket és hogy megnyilatkozásaim miatt a Vatikánál tiltakozott, rendszabályokat sürgetett ellenem. Később a kommunisták otthoni püspököket is kezdtek küldözgetni Rómába, akiknek a budapesti Állami Egyházügyi Hivatal utasításainak megfelelően panaszt kellett emelniök az én «ártalmas» külföldi szereplésem miatt. Az itt alkalmazott s oly átlátszó formula természetesen az volt, hogy engem el kell hallgattatni külföldön, a szabad világban is, mert különben a rendszer «bosszút áll tevékenységemért az otthoni katolikus Egyházon». Teljes megbénítást követelték. A Vatikánban átvették a tiltakozásokat. Nekem aztán tudomásomra hozták a bécsi nuncius útján 1972 október 10-én, számkivetésem 13. hónapjában, hogy a Szentszék a magyar kommunista rezsimnek 1971 nyarán garanciát adott arra, hogy én külföldön semmi olyat nem teszek vagy mondok, ami a magyar kommunista rendszert «ingerelhetné». Azt feleltem, hogy 1971 június 25-28. közt lefolyt tárgyalásaink alatt a Szentatya személyi küldötte ezt, a hivatásomat súlyosan érintő tény, nem említette meg előttem. Ha ilyen garanciáról tudtam volna, úgy gondolom, — visszariadva a garanciaadás tényétől és az ezzel kapcsolatos megegyezéstől, — kértem volna a Szentatyá-

tól a kijövetellel kapcsolatban addig tett intézkedések visszavonását. Tudott dolog, hogy én szenvedő népem körében akartam maradni és meghalni. Kértem a nunciust, közölje vatikáni illetékesekkel, hogy otthon síri csend van az egész országban s én visszariadok attól a gondolattól, hogy némán hallgassak még itt a szabad világban is.

A figyelmeztetést a másnap kezdődő fatimai úttal kapcsolatban kaptam. A Szentatya az előzmények ellenére sem kívánta, hogy bemutassam neki fatimai beszédemet; a lisszaboni nunciatura azonban, a hátam mögött, a nyomdában cenzurázta azt. A következő mondatokat is kivették belőle: «Kelet azt hirdeti, hogy ma már a legelrugaszkodottabb üldözők is szelíd báránnyok lettek. Ne higyjétek! Gyümölcseiről ismerjük meg a fát. Hogy ott több a templombajáró, mint egyik-másik nyugati országban, az lehet, de ez a tény nem az ottani rezsimnek érdeme, hanem a kereszt alatt roskdó keresztényeké.»

(Mindszenty bíboros folytatta külföldi útjait, Kanadába, az Egyesült Államok északi csücskébe, Délafrikába s több európai országba látogatott. Az emlékiratokban kiemeli angliai útját, Heanen bíboros kitüntető testvéri szeretetét és az angol politikai világ megítélését.)

Heanen bíboros beszéde nem találkozott a kollaboránsok tetszésével. Többek között ezeket mondta: «Amíg Mindszenty bíboros száműzött marad, a világ nem felejt el, hogy a kommunizmus hajthatatlan ellensége a vallásnak. Mi, akik szabadságban élünk, nem nyugodhatunk bele abba, hogy valamely hitfelekezeti férfi vagy nőtagjai hitükért üldöztetést szenvedjenek. Ha a világkommunizmus valóban őszinte békevágyában, mutassa meg azt elsősorban azzal, hogy az üldözéseket megszünteti. Hívja haza a bíboros-prímást Magyarországra az ő népéhez, amelynek ő az atyja és hőse.» A manchesteri és bedfordi magyarokat szintén felkerestem. Manchesterben a salfordi megyéspüspökkel, két segédpüspökkel, a káptalan tagjaival és 120 pappal mutatuk be a szentmisét a katedrálisban szorongó kb. 2.000 hívó jelenlétében, Bedfordban szentségimádáson vettünk részt, amely után szentségi áldásban részesítettem a magyar és angol híveket.

Angliai látogatásom utolsó napján elfogadtam Winston Churchill meghívását. A nagy Churchill unokája az angol parlament épületében rendezett tisztelőmre díszbédet. Ezen Averell Harri-

man, négy angol miniszter, valamint a három nagy parlamenti párt 20 képviselője jelent meg. Churchill fogalmazta meg és tette közzé a 130 képviselő aláírásával ellátott alábbi nyilatkozatot: «Nagybritannia melegen üdvözli Mindszenty bíborost, mint Európa szabadságának legkiválóbb harcosát, aki félelem nélkül száll szembe a nemzeti szocialista és kommunista elnyomással, és ezért üldöztetést és börtönt szenvedett.»

Szinte nem is kétséges, hogy a magyarországi kommunista rendszert megnyilatkozásaimnál is jobban ingerelték az angol bíboros beszéde és az angol politikai tényezők nyilatkozata. Így angliai utam után a Vatikán újabb és még erősebb ostrom alá került; lemondásomat és megrendszabályozásomat követelték. Emlékirataim ügye is itt kapcsolódott bele az eseményekbe.

Emlékirataim egy kötete 1973 nyarán nyomdakészen állt magyar és német nyelven. A kéziratot júliusban elküldtem a Szentatyának. Miután átolvasta, véleményéről augusztus 30-án azt írta, hogy a kéziratot nagy érdeklődéssel és megrendüléssel olvasta el. Hálás a megküldésért, mivel megismerhette «értékes és fájdalmas» önéletrajzi írásomat. Az írás valóban «érdekes, magával ragadó, lenyűgöző» s ahogyan az olvasót beavatja a szerző szenvedéseibe, felkelti csodálatunkat, együttérzésünket és megerősít bennünket abban a meggyőződésünkben, hogy «ennyi megpróbáltatás és ekkora nagy szenvedés nem hiábavaló az Úr előtt».

A pápa tehát a szövegben nem talált kivetni vagy kifogásolni valót. Felhívta azonban a figyelmemet arra, hogy a magyarországi kommunista rendszer kétféle módon is bosszút állhat: felfrissíti ellenem rágalmait és megbosszulja magát a magyar Egyházon.

A Szentatyának többek között a következőket válaszoltam:

1. Megszoktam már a szüntelen rágalmakat az Egyház ellenségei részéről s abba is beletörődtem, hogy az ú. n. «haladó, baloldali katolikusok» az előbbiekkal együtt rendszeresen támadjanak. Nekem azonban emberi jogom, sőt mint püspöknek kötelességem, hogy a rágalmakat, ha szabadon tehetem, visszautasítsam. Eltekintve attól, hogy ellenségeimnek megbocsátottam, emlékirataimban csak tényeket adtam elő s azokból, amint a Szentatyának is módjában állott megállapítani, hiányzik a kihívó vagy polemikus hang, amely ürügyül szolgálhatna a nemtelen bosszúra, akár személyem, akár az Egyház ellen.

2. A bolsevizmus fél évszázadnál hosszabb története mutatja, hogy nincs az Egyháznak olyan gesztusa, amelynek ellenértékeként a rendszer felhagyna a vallásüldözéssel. Ez a kommunizmus lényegéből, ideológiájából belső szerkezetéből folyik. Az orthodox orosz egyháznak sem sikerült az üldözés elől kitérnie, sem a békés koegzisztencia, sem a fenntartás nélküli együttműködés idején, de még a teljes alávetettség időszakában sem. Ugyanezt a tanulságot rejtik magukban a vatikáni-budapesti tárgyalások tapasztalatai is. 1964 óta tárgyalnak vatikáni diplomaták a békepapok káros tevékenységéről, a fondorlatos módokon akadályozott hitoktatásról, a buzgó lelkipásztorokkal szemben alkalmazott hatósági zaklatásokról stb., s tíz év óta — a keleti diplomácia euforiás hangulatában — majdnem teljesen megszüntették a hitoktatást, virágkorába segítették a békepapi mozgalmat s ma már szinte kivétel nélkül eltűnnek a rátermett és buzgó lelkipásztorok híveik mellől. A látványos és a kommunisták által propagandacélokra bőségesen kihasznált tárgyalásoknak egyetlen eredménye a sok püspök. Ezeket azonban majdnem kivétel nélkül az Állami Egyházügyi Hivatal válogatja ki a békepapok közül, az egyházi fegyelem és hitélet ropant kárára.

Ezután közöltem a pápával, hogy emlékirataim kiadási jogát még az ősz folyamán átadom valamelyik európai vagy amerikai könyvkiadóvállalatnak. Utaltam arra, hogy mind katolikus, mind nem-katolikus részről a mielőbbi publikálást sürgetik a világ minden tájáról.

Külföldre-érkezésem után jötevők segítségével alapítottam egy ú. n. «Kardinal Mindszenty-Stiftung»-ot azzal a célkitűzéssel, hogy bevételeit magyar egyházi és nemzeti közcélokra fordítsa. Magam is ennek az alapítványnak adtam át az «Emlékirataim» jövedelméből származó összegeket.

Az ezután történetekből — nagy valószínűséggel — arra következtettek, hogy a garancialevelet lobogtató budapesti rendszer ostromának Őszentsége nem tudott már többé ellenállni. November 1-én arra szólított fel, hogy mondjak le érseki székekről. Ezt «keserű ellenérzéssel megterhelve» kéri tőlem; tudja azt is, hogy új áldozatot kíván tőlem és további fájdalmakkal járul hozzá ahhoz a sok szenvedéshez, amely már eddig is osztályrészemül jutott». Azonban tekintettel kell lennie a 25 év óta árva esztergomi főegyházmegye «lelkipásztori szükségleteire», mert ha az tovább is «közvetlen és személyes főpásztori irányítás nélkül maradna», súlyos kárára lenne «a lelkeknek és a magyar

Egyháznak». A levél azzal zárult, hogy lemondásom után «szabadabban» határozhatok emlékirataim kiadásáról.

November 22-től december 5-ig tartó délafrikai utam végén s igen alapos megfontolás után válaszoltam Őszentsége levelére, 1973 december 8-án.

Tisztelettel tudomására hoztam a Szentatyának, hogy a jelenlegi magyar egyházi állapotok közt érseki székekről nem mondhatok le. Egyben részletes tanulmányt küldtem neki a békepapok ártalmas szerepéről, az erőszakosan berendezett magyar állam-egyházi rendszerről s idéztem a kommunistákkal tíz év óta folytatott vatikáni tárgyalások negatív eredményeit. Félek attól, írtam, hogy lemondásommal a legmagasabb magyar egyházi állásnak az «Állami Egyházügyi Hivatal» hozzájárulásával történő betöltését tenném lehetővé, amivel magam is elősegíteném a mai katasztrófális egyházi berendezés «törvényesítését». Felsoroltam azokat a hátrányokat és károkat, amelyek lemondásomból a külföldi magyarság számára származhatnak, akiknek lelkigondozását segédpüspökök hiányában magam vettem át. Emlékirataimnak is inkább ártana lemondásom, mivel a kommunista propagandagépezet azt a Vatikán részéről a magyarországi rendszerrel szemben tanúsított ellenállásom helytelenítésének bélyegezhetné meg. Ugyanakkor a katolikus közvélemény érthetetlenül állna olyan látszat előtt, mintha a Szentszék nem értékelné az Egyház szabadságáért és az emberi jogok védelmében vállalt áldozatokat. Végül felhívtam a Szentatyát figyelmét arra is, hogy lemondásom személye elleni támadásokat indíthatna el.

Mindezen előzmények után mély fájdalommal vettem át — éppen letartóztatásom 25. évfordulóján — egy december 18-án kelt pápai levelet, amelyben Őszentsége tudomásomra hozta — sok, személyemnek szóló dicséret mellett — hogy az esztergomi érseki széket megüresedettnek nyilvánította. 1974. január 7-én kelt válaszlevelemben kifejezést adtam ugyan mélységes fájdalomnak, de közöltem a pápával: nem személyes fájdalom vagy állásomhoz való ragaszkodás okozza, hogy nem tudom vállalni egy ilyen döntés következményeiért a felelősséget. Intézkedése ugyanis súlyosbítja a magyar egyház amugyis nehéz helyzetét, kárt tesz a hitéletben és ellenérzést és zavart idéz elő az egyház papok és áldozatos hívek lelkében. Kértem a Szentatyát, helyezze hatályon kívül intézkedését. Nem ez történt, hanem — kirakatperem 25. évfordulóján, 1974. február 5-én — szinte az egész keresztény világ megütközésére nyilvánosságra hozták érseki székeimből történt eltávolításomat. Másnap, február 6-án kénytelen voltam — nagy

fájdalmamra — átadni titkárságommal a sajtónak az alábbi nyilatkozatot:

Egyes hírügynökségek a Vatikán döntését úgy adták tovább, hogy Mindszenty József nyugalomba vonult. Kiemelték, hogy a döntést megelőzően Róma beható levelezést folytatott a Bécsben tartózkodó Mindszenty József bíboros primás, esztergomi érsekkel. Ebből egyesek arra következtettek, hogy a pápa és a magyar főpap között megállapodás jött létre a döntést illetően. Az igazság érdekében Mindszenty József bíboros szükségesnek tartja a következőket kijelenteni:

Mindszenty bíboros nem mondott le sem az esztergomi érseki székeről, sem primási méltóságáról. A döntés kizárólag a Szentszék határozata. A bíboros ez ügyben tanúsított magatartását, hosszas megfontolás és lelkiismeretes mérlegelés után a következőkkel indokolja:

1. Magyarország és a magyarországi katolikus Egyház nem szabad.

2. Az egyházmegyék kormányzása a kommunista rezsim által felépített és ellenőrzött egyházi közigazgatás kezében van.

3. Egyetlen magyar érseknek, megyéspüspöknek, illetve apostoli kormányzónak sincs módjában az említett egyházi közigazgatás összetételén, illetve működésén bármit is változtatni.

4. A rendszer dönt abban a kérdésben is, hogy ki milyen egyházi állásba kerülhet és abban meddig maradhat. A rezsim dönti el, hogy kit szenteljenek pappá a püspökök és kit nem. Az alkotmányban biztosított lelkiismereti- és vallásszabadságot a rendszer a gyakorlatban elnyomja. Az iskolai hitoktatást a városokból és a nagyobb helységekből már száműzték. Folyamatban van a falusi iskolákban a még tengődő hitoktatás elsorvasztása. Az ifjúságot a szülők akarata ellenére kizárólag ateista szellemben nevelik. Vallásos emberekkel szemben az alkalmazott diszkrimináció mindinkább érvényesül. Legutóbb a vallásos pedagógusokat szólították fel: válasszanak hitük megvallása vagy kenyerük között.

5. Új püspökök illetve apostoli kormányzók kinevezése a fenti sérelmek orvoslása nélkül nem oldja meg a magyar Egyház problémáit. Békepapok fontos egyházi állásokba való emelése pedig megrendíti az egyház papok és hívek bizalmát a legfőbb egyházi vezetésben.

Ilyen körülmények között Mindszenty József nem mondhatott le.

Ezen az úton mentem végig és jutottam el a teljes számkivetésbe...

(Folytatjuk)

Események és közlemények

A SVÁJCI KERESZTÉNY MAGYAR
MUNKÁSSZÖVETSÉG LEVELE
A CHURI EGYHÁZMEGYE
SYNODUSÁHOZ

Igen tisztelt Elnök Úr!

Szövetségünk kezdetétől fogva nagy figyelemmel kísérte a Synodus munkáját és vezetőségünk az eddigi eredményeket annál is inkább értékeli, mert kik az eddigi nagyjelentőségű eredményeinek többsége katolikus vallású, nyeket már eddig is közvetlenül tapasztalhatták.

Szövetségünk különösen sokra értékeli és köszönettel veszi tudomásul, hogy a Synodus nagy figyelmet szentelt a Svájbán élő idegen anyanelvűek, de különösen a menekültek lelki gondozásának, mely *Dr. G. Biberstein Caritas* igazgató úr felszólalásából a tavaszi ülészek során oly pregnánsan és megnyugtatóan kitűnt.

Ezen összefüggésben szeretnénk a Synodus elnökségének, illetve tagjainak figyelmét egy nagyon is égető kérdésre felhívni, nevezetesen a Szovjetunióban élő katolikusok helyzetére, és a velük szemben alkalmazott egyre súlyosabb elnyomásra. — A napisajtó ez év augusztusában adott hírt, hogy a fehéroroszországi katolikusok közül ismét sokat letartóztattak hitük nyílt megvallásáért. Ugyanakkor a szovjet propaganda nem restelli azt a képmutatást állítani közölni, hogy náluk a vallás szabad gyakorlatát az alkotmány biztosítja.

Úgy véljük, hogy a világ közvéleménye előtt egyszer nyíltan és szépítés nélkül rá kell a szovjet vallásüldözésre mutatni és irányukban szolidaritást vállalni, különösen akkor és olyan időben, amikor a Szovjetunióban élő és vallásához ragaszkodó zsidóság mellett az amerikai közvélemény, mi több, a parlament és a kormányzati szervek is oly példásan kiállottak. Katolikus testvéreink sorsa a Szovjetunióban kell, hogy hasonló súllyal bírjon.

Ebben az értelemben kérjük tehát a Synodus Elnökségét, hogy a témát tűzze az őszi ülészek napirendjére, ha csak egy határozati javaslat formájában is és járjon elől jó példával ebben a mindjobban súlyosabbá váló kérdésben. Javasoljuk továbbá, hogy az Elnökség a kérdést terjessze az össz-svájci Synodus elé, hasonló értelemben, ezzel is kiemelve az orosz katolikusokkal való szolidaritást.

A határozati javaslat megszövegezését, az ügy természetére való tekintettel, az Elnökség bölcs belátására bizzuk.

Javaslatunk meghallgatását és elfogadását remélve maradunk teljes tisztelettel:

BORÖCZ JÓZSEF
elnök.

TALÁLKOZTUNK ISTENNEL...

«Remélem, hogy ez a lelki gyakorlat legalább egy kis találkozás volt Istennel» — írta búcsúzóul Weissmahr Béla jezsuita atya a Szent Margit-Otthon vendégkönyvébe Linzben. — Augusztus 23-tól szeptember 6-ig két csoportban 37 magyar nővér, különféle rendből, végezte Linzben Weissmahr atya vezetésével az évi lelki gyakorlatát. Jöttek nővérek Münchenből, Salzburgból, Bécsből, Rómából, Eisenstadtól meg máshonnan.

A közös vágy, cél, az édes anyanyelv és a kölcsönös testvéri szeretet pillanatok alatt egy családdá kovácsolt össze bennünket, melynek légkörében szinte nem is esett egyikünknek se nehezére «rátalálni» Istenre. Weissmahr atya a lelke gazdagságából merített elmékedéseivel napról-napra egyre jobban elmélyítette lelkünkben ezt a «rátalálást», míg a lelki gyakorlat befejezésekor egy bensőséges Istennek való önátadásunkban elérte beteljesedését. Ez az Istennel való találkozás volt lelki gyakorlatunk alap gondolata, és valamenynyien reméljük, hogy tartós találkozás lett belőle.

Szinte mindegyikünknek nehezére esett kiszakadni ebből a meghitt lelki közösségből, de tudjuk, hogy minden kapott kegyelem egyben küldetés is; elsegíteni másokat is az Istennel való találkozáshoz. Ezzel a tudattal, és az egymástól kapott testvéri szeretet emlékével vettünk egymástól búcsút abban a reményben, hogy a Szent Margit-Otthon csendjében Linzben, évenként megújíthatjuk ezt az egymással és az Istennel való találkozásunkat.

Érezzük azt is, hogy Weissmahr atya áldása kísért bennünket, és mi meg hála imáinkkal segítjük őt papi, szerzetesi felelősségteljes feladataiban.

HEGYI LUCIA nővér

IFJÚSÁGUNK MAGYAR NEVELÉSE

1. 5-től 18 éves magyar fiúk és lányok cserkészcsapatunk körében — szakszerű felügyelet mellett játszva tanulják, vagy gyakorolják édes anyanyelvünket.

A magyar irodalom, magyar történelem, népdalok, népitáncok megismerése cserkészeink egyik legfontosabb feladata.

Öszejevetelek havonta kétszer Kaiser-Ebersdorfban, — vagy Wien 9., Boltzmann-gasse 14 szám alatt az esti órákban.

2. Azon elemi és középiskolás fiatalok számára, akik németnyelvű iskolába járnak: szombatoként az «Europa-Club magyar esti iskolája nyújt az elemi és a középiskolai szakokból (nyelv, irodalom, tört.) oktatást.

3. Nyilvános jogú elemi és középiskola, érettségiig bezárólag, van magyar oktatási nyelven Burg Kastl-ban fiúk és lányok részére internátussal egybekötve. Címe: *Ungarisches Gymnasium, D - 8455 Burg Kastl.*

4. Magyar ifjak, akik hivatást éreznek a papi pályára, jelentsék be erre vonatkozó szándékukat a magyar lelkészknél:

Wien I., Stephanplatz 5/3/2/10

Telefon: 52-00-222

Érettségi, vagy azzal egyenrangú végzettség feltétel. A szemináriumi évek alatt az ellátás díjtalan.

A SZÍV

a lelkiélet havi folyóirata

Évente 600 oldalon keresztül tájékoztat az Egyház életéről, nyújt hitünkben megerősítő, lelki életre vezető cikkeket. Évi előfizetési díja 5 USA dollár. Szerkesztik és kiadják a Magyar Jezsuita Atyák. Előfizetni lehet a magyar lelkészknél. Európai főmegbízott:

P. Matyasovitch Henrich,

B - 3000 Leuven,

BÉCS. A németóvári fogadalmi zárandoklatot az elmúlt évben boldogult Wenczel Frigyes szervezte. Ezt a munkát átvette a lelkészi hivatal. Az idén Bécsből 50-en vettek rajta részt és az eddig szokásos programot kiegészítették azzal, hogy a délutáni ájtatosságot Boldogasszonyfalván tartották. Ezt a templomot a burgenlandi magyarok sok imája már megszentelte.

IMÁDKOZÓ MAGYAROK

Az Imádkozó Magyarok Mozgalma a havi rózsafüzér-ájtatosságát augusztusban nem a szokott időben (a hónap második szerdáján), hanem a Szent István-ünnepéllével egybekötve tartotta, augusztus 20-án. Hiszen az I. M. célja kiválóan megfelel Szt. István királyunk szándékának, aki a Szűzanya oltalmába ajánlotta Hazánkat.

A nyár folyamán se szünetelt a hó első vasárnapján tartott szentmise előtti rózsafüzér-imádkozás a Singertrasse-i magyar templomban. (P. G.)

ÚJ MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNELEM

Az elmúlt évben rendezte sajtó alá és adta ki Münchenben Prof. Dr. Adriányi Gábor Hermann Egyed hátrahagyott magyar egyháztörténelmi kéziratát.

A többszázoldalas kiváló munkát 32.—DM ellenében lehet megrendelni:

Verlag Molnár, D - 8 München 90.
Oertlinweg 4.

Az élet könyvéből

A KERESZTSÉG SZENTSÉGÉBEN RÉSZESULTEK

Ausztriában:

Balázs Mónika, B. Mihály és Bozáky Rozália leánya, 1974 júl. 28-án, Bécs
Rudovics Sándor Róbert, R. Sándor és Jurasics Piroska fia, 1974 szept. 1-én, Traiskirchenben

Németországban:

Stinner Keresztély Roland, St. Kálmán és Georgievics Margit fia, München
Görög Péter László, G. László és Nagy Ágnes fia, Münchenben
Somogyi Attila László, Somogyi Dezső és Lukács Katalin fia, Munderkingen
Papp Hajnalka, Papp László és Albek Piroska leánya, Stuttgartban

Svájcban:

Kőszály Roland Maximilien, K. Pál és Éva fia, 1974 szept. 8-án, Lausanne-ban
Baranyai András József, B. József és Johanna fia, 1974 szept. 15-én, Genfben

EGYHÁZI HÁZASSÁGOT KÖTÖTTEK

Ausztriában:

Simoncsik János és Simon Teréz,
Mödlingben

Svájcban:

Stoudmann Charles és Pánczél Judith,
1974 szept. 7-én, Girgins-ben (VD)
Novo Baldomeo és Turfit Zsuzsa,
1974 szept. 28-án, Collonge (GE) sous Salève
Sólyom László és Horváth Edith,
1974 szept. 7-én, St.Gallenban

AZ OROK HAZÁBA TÁVOZTAK

Ausztriában:

Kahofer Róza szül. Drakulich, Bécsben,
1974 jún. 16-án
Palotay István, 71 éves, 1974 aug. 21-én,
Bécsben
Nagyvázsonyi Vásonkeői gróf Zichy Pál Domonkos, 77 éves 1974 júl. 23-án,
Salzburgban (autóbaleset)

Németországban:

Ivánfai Jenőné szül. Teleki Lujza, 76 é.
Passauban
Ivánfai Jenő, 83 éves, Passauban
Kasza József, 67 éves, Münchenben
Schreiben Dominika, Weil der Stadt-ban

Svájcban:

Gyuriga Tomi, 11 éves, 1974 szept. 6-án,
Yverdon-ban (tragikus körülmények között halt meg; buzgó ministráns volt)

† IZAY JÁNOS főhadnagy

a cyprusi háborúnak magyar hősi halottja. Mint az UNO-hadsereg tagja kockáztatta életét a békéért. 1974 aug. 9-én török bombalövedék áldozata lett.

Auslander József:

Üzenet a magyar hazafiaknak

A «Saturday Evening Post»-ban megjelent és 6 millió példányban közkezen forgó verset Báchkai Béla fordította magyarra.

Magyar hősök,
Kik egyedül, puszta kézzel
De rendületlen bátorsággal
Lélekzúzó öt napon át
Életbentartottatok
A szabdság iránti vágy
Üldözött, de olthatatlan:
Függetlenségre szomjúhozó
Szent lángját!

És amikor végül is elbuktatok,
Meginogtattatok az elnyomók bástyáit
Egészen alapzatuk mély pokláig —
De a mi szíveinket is felráztatok!
Amint véráztatta, megtépázott lobogótok
Lándzsája dacosan utolsót döfte
Megannyi szovjet tank pácéljába,
Hogy beleremegett az egész világot.

Szólamok vitája meddő szalmacséplés,
Diplomaták vádaskodása időpocsékolás.
Mert ezalatt mi lesz a magyarokkal?
Jajveszékélés, kétségbeesés nem segít,
Mialatt orosz horda golyóval, bombával,
Ágyúval, acéllal, lángszóróval
Égeti gyerekhősök lelkébe a halhatatlanságot.
Bár városkapukon húzták őket karóba,
Holttesteiket halmokba hányva az utca kövén
És sem név, sem szám nem jelzi kilétüket.

De Sztálin «apó» megmondta világosan
(1946-ban, mire Churchill a tanunk):
«A magyarokra nem lesz gondunk... Ez nem probléma,
Mert mindössze Szibériába menő marhakocsikból áll!»
Sztálin mondta. Dermesztő valóság: nemzetirtás.
Végre is hajtotta, bár itt «Jóska bácsi»-ként
Becézték, mialatt nemzetirtást rendelt és
Anyákat gyaláztatott, magzatokat gyilkoltatott.

Amerikaiak! Akarjátok tudni, miként gördül
A szovjet halálvonat nap mint nap 24 órán át?
Nagy rabszolga-üzletük és halottaskamrájuk ez.
Módszerük egyszerű és már a cároknál is bevált:
Lerohanják, kifüstölik, puskatussal összeteretlik
A száműzetésre, ingyen-robotra kárhoztatottakat,
Mert veszélyt jelentenek az állam-kapitalizmusra.
A sötét középkort is lepipálja ez a kegyetlenség.

Fiatalok, öregek, alacsonyok, magas termetűek
— Mindegy. Husuk, csontjuk összepréselhető.
Barmokként összezsúfoltan szerelvények hosszú sora
Döcög Ungvár felé, mit most Uzshorodnak hívnak.
Onnan marhakocsik recsegve gördülnek észak felé,
Bajonettel bepréselt rakományuk állva utazván,
Mert tenyérynél hely sincs, se kenyér, se ivóvíz.

Családjuktól, otthonuktól egyre messzebb.
Az ismeretlen végállomás a kényszermunkatábor,
Az a cél, az a vágóhid. Az élőhalott utasok
Egy része azonban azt már nem tudja bevarni:
A hányás, ürülék ruhájukra fagy. Áporodott,
Bűzös hullaszagtól gázkamra lesz a marhavagon.
Sokan vizért hörögnek, mások beleőrülnek...
Olyan is van nem is egy, ki peckesen áll,
Szótlanságra némultan az elviselt borzalmaktól.

Történelmi esemény Västeråsban

Szeptember 8-án szentelte fel *John Taylor* stockholmi püspök a város «Misszonyunk» templomát. Nagy napja volt ez a vasárnap nemcsak Västerås 3500 katolikusának, de történelmi eseménye volt egész Västmanlandnak is. Az előbbieknél egy régi-régi vágya teljesült, amikor e napon már a «Maria», a «Brigitta» és a «Dávid» harangok «e», «fisz» és «a» hármashangzatú hívó szavára siethettek Istennek egy új hajlékába. Ugyanakkor azért lett a tartomány jelentős történelmi eseménye, mert a reformáció óta ez az első katolikus templom, mely Västmanlandban felépült.

Az épület, melyet honfitársunk, *Illés István* építész-mérnök tervezett, sajátos, modern, de mindenképp felett egyházi célt szolgáló épület. Kihangsúlyozva küllemében a haladó szellemet, de egyszerűségével is ünnepélyes légkört teremtve, ez a beton-fa-üveg kompozíció az őskeresztények bazilikáira emlékeztet.

A templomszentelő nagymisére érkezőket az Údvadsereg zenekarának utcai hangversenye köszöntötte. Ezzel is kifejezni akarván e napnak különös je-

lentőségét. Ökumenikus hangulat uralta az ünnepet és töltötte el mindazok lelkét, akik — vallás különbségre tekintet nélkül — zsúfolásig megtöltötték a templomot, hogy részesei lehessenek ennek a szigorúan katolikus előírások szerint történelmi — szentelési szertartásnak. Egy új lap nyílt meg e napon Västerås és az egész Svédország egyháztörténelmében, melyen egy új fejezetnek megírása veszi kezdetét, hirdelve Isten dicsőségét.

A szertartásrend szerinti eseményt Taylor püspök mintegy 15 főnyi, svéd, külföldi és társegyházbéli pap segítségével látta el. A püspök az ünnepi szent beszédjében arról szólt, hogy a svéd társadalom mennyire sokrétű. A bevándorlók sokféle kultúrát, sokfajta hitet hoztak magukkal, ami számtalan vallási tradíció elterjedését, meghonosítását eredményezte az itteni társadalomban. A bevándorlók mindegyike igényli egyháza támogatását, segítségét. Az ehhez a munkához meghívott papok, szerzetes nővérek gyakran bizony nehéz és nem kielégítő körülmények között végezhették munkájukat. Éppen ezért külö-

nös öröm számára, hogy e templom felszentelésével új, tágabb körű lehetőségek nyílnak az emberek- és egyházszolgálatának ellátásában. Meleg szavakkal szólott a szülőkhöz és az ifjúsághoz, kérve őket, hogy csatlakozzanak nekik is az egyháznak e munkájához.

A délutáni ünnepi összejövetelen a fiatalok és korosak egy család tagjaként fonódtak össze szívéllyességben és kedélyességben. Ez nemcsak a műsor ének-tánc-zene számaiban tükröződött, hanem kicsendült főleg a felköszöntő, gratuláló szövegek hangjából és kifejezőmódjából. Mint a hivatalos műsoron kívüli szám, igen megható és nagyon is figyelemre méltó volt az egyes protestáns egyházközösségek vezetőinek spontán szeretet- és örömmegnyilvánulása abból az alkalomból, hogy templomot, új templomot szentelhetek fel a västerási katolikusok a régi, magánházból létesített kis kápolna helyén. Ez a megnyilvánulás őszinte és barátságos volt s annak az egyházközösségnek szólt, amely 1937-ben mindössze csak 8 lelket számlált és amely 1974-re 3500-ra szaporodott.

A délutáni ünnepség szónoka is arról beszélt, hogy e fejlődés a bevándorlási politikának köszönhető, de ugyanakkor rámutatott arra is, hogy ez az egyházközösség mégsem viseli magán a bevándorlók kizárólagos jellegét.

A sokféle ajándék — többek között a *Missale Arosiensis* — átadása után kedves és meleg hangú volt a lübecki, a düsseldorfi egyházközösségek, a bajor Ansgar-Művek egyházi-, polgári vezetőinek és képviselőinek gratulációja is. A düsseldorfiak eddig is patronálói voltak az itteni egyházközösségnek és plébánosuk 10.000 márkás csekkel köszöntötte *Pater Adelpont* a «Mária Rózsafűzér» egyházközösség nevében. Maga Taylor püspök is átnyújtva jelentős összegű adományát, ismét beszélt a nap jelentőségéről és újból kihangsúlyozta, hogy olyan sok vallásos megnyilvánulás tapasztalható országszerte, ezért nem szabad pesszimizmussal szemlélni a szekularizálási törekvéseket, még az erős vallástalanító hírverések dacára sem. Rámutatott arra is, hogy minden kereszténynek fel kell ismernie saját felelősségét és hogy mindenkinek együtt kell működni az egyházzal az emberiség javára. Az ünnep zenei műsorát a Gaffron-kvartet nyitotta meg. Énekelt a Brigitta kórus és vezető-karnagya, *Vivaldi* «Domine Rex coelesti» c. szerzeményét adta elő nagy sikerrel. Ugyancsak sok sikert arattak az egyes műkedvelő csoportok a saját — olasz, lengyel, német — népdalaikkal, népi táncaikkal bemutatásával. A késő esti órákba nyúló kedves műsort Bo Setterlind «Salve Regina»-ja nyomán egy szőlőben, szabadon előadott, Szűz Mária előtti hódulatuk bemutatásával fejezték be a szereplők.

DERNŐI KLEKNER EMIL

Kirakodáskor derül ki, mert élettelenül
Bukik arcra, hisz' már rég halott... Folytassam?
Avagy ízelítőül elég ennyi a világmegváltó
Kommunizmus embertelen módszereiről? Kiknek
Fő elvük, ha rémuralmukat veszély fenyegeti,
Erőszak, ököl, gyilkos a meggyőző érvük.
(Jelvényük: kalapács, mely koponyákat ver be
És sarló, mely a renitens nyakakat nyisszenti át.)

Budapest uccatestein és a romok közül
Gyerektáncok, ólomkatonák kerültek elő,
Melyek valamiképpen túléltek a szörnyűségeket,
Amikor szovjet tankok emberpalántákat tapostak szét.
E játékok, lévén fémből, nem éreznek, nem gondolkoznak.
Az ilyen «harcos» lelőhető és mégsem halott —
Lovas huszárok, vas honvédek rohamoznak, hullanak,
Utána «harcolnak» újból, mert anyagból valók.

De húsból, vérből való katona törekeny valami.
Mégis, *bátorság* az, ami az embert hőssé teszi. —
Pesti «Srácok», kiket az éhezés hókává és bölcsekké
Avatott, diákok, akik órákon belül felnőttekké avansáltak:
A ti törött csontjaitok, halálban is rimánkodó szemetek
Mardossa lelkiismeretünket! Óh bárcsak egyszer
Megbocsáthatnátok ingadozásunkat, balga habozásunkat,
Hogy oly keveset és — óh — oly rettenetes késve
Kaptunk észhez és mivel mindössze tétlenül tanakodtunk,
Ma is rabszíjon vagy idegenben maradtatok...

A tanácstermek szóvitája elült, hiszen a halál csendes.
Ha vádoltok is, mintha észre sem vennék, *kivéve Azt*, Aki
Meghúzódván egy sarokban, vér és verejték csomózta hajával,
— De üzent a keresztfáról és ez az agónia kísért:
«Aki ezeket a gyerekhősöket elhagyta, elhagyott Engem!»

Az Egyesült Államok évtizedeken át kimagasló poéta-
tehetsége, a *Columbiai University irodalomtanára*, 1956
novemberében, 59 éves korában írta e megrendítő köl-
teményét. *Auslander* 1965-ben halt meg és *Philadelphii-*
ában, az amerikai szabadságharc idejében kivándorolt
ősei sírboltjában alussza örök álmát.

Gondolatok missziós vasárnapra

Október utolsó vasárnapját a világmisszióknak szenteljük. Megemlékezünk a hittedesítés ügyéről, imádkozunk azokért, akik az Úr nevében a vezetés munkáját végzik, de azokért is, akik lelkébe hull a krisztusi örömhír, az evangélium magja. Péztárcánk mélyére nyúlunk: ha találunk benne még valamit, — nem csak aprópénzt! — a hittedesítés ügyére adjuk: Isten megfizet érte, ha bőkezűek vagyunk.

Néhány hónapja kaptam egy ismerős misszionárius levelét a Nyassza-tó vidékéről, Tanzaniából, ahogy ma Tanganyikát hívják. Szinte romantikus miliőre utal a két kis fényképfelvétel: szőke középeurópai misszionárius két fekete ministránsával; néhány kis bárány pár lépésnyire tőlük a náddal fedett fedél alatt . . . Óriási a működési területe, egészen egyedül kell helytállnia. Segítő társai között nincs európai, ha értik is egymás szavait, minden jószándék ellenére sohasem számíthat arra, hogy európai gondolkozásmódját megértsék. Krisztus szeretetében találkoznak, gondoskodnak róla, de fizikailag ott borong felte a felszabadult gyarmatok belső bizonytalansága, a még ki nem forrott közjogi-politikai helyzetet. — Ismertem diákkora óta: eljutott oda, ahová idealizmusában vágyott: a világmissziókba. Sok nehézséget kellett leküzdenie, és kemény az élet, amelyben most él. Öröme is van munkája nyomán. Mégis felvetődik a kérdés levele nyomán: mi mozgatta őt, és mi ösztökéli ma is, hogy távol szűkebb hazájától, idegen kultúrákban keresse élete kiteljesedését . . . Kalandvágy? Anyagi előnyök? Későbbi érvényesülés tervei? — Mindezek aligha. Az Úr szavát hallotta: «Menjetek, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözülni, aki nem hisz, elkárhozik.» (Mk 16, 15.)

A nyár folyamán egy távoli országban nagyszerűen felépített és berendezett missziós szemináriumban jártam. Egy valamikor Magyarországon is működött szerzetesrend intézménye volt ez. Kérdésemre, milyen jellegű intézetről van itt szó: előkészítő, vagy papi szemináriumról, milyen létszámmal dolgoznak, stb. Az öreg portás testvértől azt a megdöbbentő választ kaptam, hogy 'semmi' nincs most ott. — A kérdést megismételtem, egy közben odaérkezett, ismert vidékről származó, testvérral szemben: a válasz más nyelven ugyanúgy hangzott: nincs itt semmi. A házat átmeneti formában fenntartják ugyan, de most annyira kevés a missziókba készülők létszáma, hogy a közeli más rendházak ugyancsak kis létszámú utánpótlásával együtt több szerzetesrend közösen oldja meg a teológusok képzését . . . Pedig az Úr hívása azon a területen is éppúgy elhangzik ma

is, mint az elmúlt évtizedekben — amikor ezeket az intézményeket nem kis áldozatok árán, de egy kilátásos jövő reményében létrehozták. Pedig az említett országban nincs egyházüldözés, nem lenne külső akadály annak, hogy Krisztus szavát, miután azt meghallották, kövessék . . .

Az Úr hívó szava változatlanul aktuális, de a meghívottak — úgy látszik — ezt nem akarják meghallani. Min torpannak meg vajon azok, akiket az Úr ma választ ki arra, hogy idegen népeknek hirdessék Isten titkait: az előre látható honvágy, az egészségre talán ártalmas klíma, fizikai nehézségek aggasztják őket? Mindezek évtizedek előtt is fennálltak, sőt régebben nehezebben voltak áthidalhatók mint ma, a technikai vívmányok korában. Inkább talán a külső élet kápráztató, mesterséges fényei vakítják őket annyira, hogy nem látják már az eget? Nemcsak másutt, sajnos gyakran nálunk is. — Megingatta talán a lelkeket az ökumenizmus nyomán átalakuló szemlélet: ha elismerünk minden vallási meggyőződést, van-e még létjogosultsága a missziós tevékenységnek? (Ne feledjük: épp ezért indokolt, hogy igazoljuk Krisztus hitének tökéletességét, hogy szeretetben és békes eszközökkel próbáljuk megismertetni és igazolni Krisztus evangéliumának tökéletes voltát! Akinek erősebb a hite, azé a győzelem!) — Nem ok-e aggodalomra az a felismerés, hogy kereszténységünk külső formáit európai kultúránk az évszázadok folyamán túlságosan megfémjelezte? Az idegen népek megcsodálják talán az antik görög filozófiának szókinccsével, a római jogon épült társadalmi rend háttérével, a reneszánsz képzőművészetének izlésével gazdag európai kultúránkat. De amikor ennyi kultúrárték kincsesházából kell napfényre hoznunk Krisztus evangéliumát, nem félt-e, hogy azok, akiknek azt hirdetniük kellene, a számukra idegen európai kultúrát olyan tehernek tekintik majd, amely menthetetlenül elföldi előttük Krisztus arcát? (Válaszunk: ehhez hasonló kríziseken az Egyház többször átesett már két évezred folyamán. A jeruzsálemi zsinat végképp szét-törte az ószövetségi törvény kereteit. A népvándorlás népei átvehették az antik római birodalom korlátai közül a keresztény hitet. Egyik esetben sem ment a folyamat egyik napról a másikra. Ma hasonló krízist kell Krisztus egyházának áthidalnia. Türelemre van szükségünk, de csüggedésre nincs okunk!) —

Felmerül a kérdés, mi a mi feladatunk, egyszerű hívőké, ilyen körülmények között a missziókkal szemben. Bizonyos, hogy semmi esetre sem a vállvonogatás. Semmiképpen sem az, hogy misszionáriusainkat magukra

hagyjuk magányukban, az utánpótlás krízisében, új helyzetük bizonytalanságában, anyagi eszközök nélkül.

Maga az a tudat, hogy érdeklődünk irántuk, elismerjük erőfeszítésüket, helytállásukat, hogy nem hagyjuk őket egészen magukra, már maga biztatás számukra. Ha itt-ott néhány sorral fellekeressük őket, főként ha van személyes ismerősünk közöttük, vagy ha olvassuk beszámolóikat, mint pl. a 'Formóza magyar jezsuiták' időszakos missziós tudósítóját, és ezt pár sorban megírjuk nekik, feltételezem, örömet jelent részükre. Ők vállalták a nap terhet, mi árnyékból nézzük erőfeszítéseiket, de nézzük, és együtt dobog szívünk az övéikkel.

Azután az *imádság* vonalán. Egy az első háborúból származó kis dal: egy csillagon keresztül akar találkozni a távoli fronton helytálló hozzátartozókkal. Mi tovább megyünk: nem elég a csillagot nézni, tudva, hogy távollévő barátaink is ugyanezt teszik . . . az Úristen szeretetében találkozik imádságunk a hithirdetők imájával: ők vetésükért, annak életrekeléséért, kalászbába fakadásáért imádkoznak; mi, akiket nem oda, nem erre a feladatra hívott az Úr, imáikat alátámasztjuk a miénkkel, az evangélium terjedése, annak a világban kifejtett ereje, Krisztus végső diadala, valamennyiünk, akik Krisztusban megkereszteltettünk, közös, létfontosságú komoly ügye.

Végül még valamit meg kell említenünk: Ha valamit szeretünk, szívünknek tekintünk, azért szívesen vállalunk anyagi áldozatot is. Aki lelkesedik a zenéért, szívesen von meg még szájától is egy jó falatot, ha másképp nem juthatna el egy koncertra, vagy egy hanglemezt meg nem vehetne. — Modern fiatalok autóért, mopedért komoly anyagi áldozatra is készek. A gyermek félretett garasait veszi elő, hogy édesanyjának születése napjára kis ajándékot vehessen. — Az a keresztény, aki lélekben együtt érez Krisztussal, aki elmondhatja Szent Pállal, hogy már nem is ő él, hanem Krisztus él őbenne, annak nem fáj az az összeg, amelyet talán szórakozásra szánt, vagy esetleg valami hasznosabb dologra is költene, de október utolsó vasárnapján a misszióknak adja. Tudja, hogy a misszionárius nem ingyen jut el állomáshelyére, neki is pénzért kell vásárolnia az építőanyagot, ha bármily szerény Istenháza is akar építeni, a missziós iskola részére tankönyvet kell vennie, önmagáról és segítő társairól gondoskodnia kell, hogy küldetésüknek megfelelhessenek, adót kell fizetnie, stb. — Ha csepp is a tengerben az a kisebb-nagyobb összeg, amellyel mindegyikünk hozzájárul a világmissziók ügyéhez, az érdeklődés, az imádságos szeretet komoly értéké teszi a szegény-asszony két fillérjét is a missziós perselyben.

DR. GIANONE EGON

HIRDETÉSEK

AZ ÉLETÜNK ELFOGAD

hirdetéseket, azok közlését kérjük a Gazdasági Bizottságon át P.Szőke János címén beküldeni: D - 7 Stuttgart 1, Werastr. 63. Telefon: 43 37 86.

A nyomda a Gazdasági Bizottság megkerülésével nem fogad el hirdetést.

UNGARISCHE
WURSTSPEZIALITÄTEN
AUS EIGENE PRODUKTION!

Füstölt kolbász	kg	12.—	DM
Fehér füstölt szalonna, 5-6 cm vastag	kg	8.—	"
Disznósajt	kg	9.50	"
Bauern fekete hurka	kg	8.—	"
Paprika- Salami	kg	18.—	"
Ungarische-Salami	kg	18.—	"
Schwarzwälder Sonka	kg	18.—	"
Schwarzwälder Speck	kg	14.—	"

Lieferung per Nachnahme.

Minimal 40.— DM-tól szállítunk.

Viktor Pál

D - 7063 Welzheim

Joh. Seb. Bachstr. 19.

DIÓSZEGHY TIBOR HITES TOLMÁCS
ÉS FORDÍTÓ

(magyar-német és német-magyar) Németországban tanácsadás állampolgársági és menekültügyi kérdésekben, peres ügyekben segít.

(Tel. 02101/ 541317)

D - 404 Neuss, Daimlerstr. 249.

HIVATALOS FORDÍTÁSOKAT

magyar-német és német-magyar nyelven olcsón és gyorsan készítek, — Ausztria és Svájc területére is!

Wilhelm Divy

Áll. vizsgázott törvényszéki hivatalos fordító és tolmács.

D - 799 Friedrichshafen, Linderstr. 50.

ÉRTELMISÉGI, 52 ÉVES CSINOS,

gyermektelen özvegy keres ismeretséget házasság céljából, 50-60 év közötti állampolgársággal rendelkező, intelligens férfivel Európában. Leveleket «Jövő» jelígre kér az

Életünk Gazdasági Bizottságához,

D - 7 Stuttgart 1, Werastr. 63.

RUHRVIDÉKI MAGYAR SZÁRMAZÁSÚ GYÁROS

kapcsolatot keres

gyártási programmal rendelkező szakemberekkel, valamint export- és importőrökkel.

Választ «Ruhrvidék» jelígre az Életünk Gazdasági Bizottságához, 7 Stuttgart 1, Werastr. 63. kérünk.

MAGYAR KÖNYVEK ÉS MAGYAR
HANGLEMEZEK!

Könyvszenzáció 1974:

20 év után ismét megjelent

Horthy: Emlékirataim,
Luxus kiadás, magyarországi és emigrációs képekkel

DM 34.—

Márai Sándor: Föld, föld
Emlékezések

DM 25.—

Baráth prof.: A magyar népek
őstörténete II.

DM 32.—

Passuth László: Esőisten
siratja Mexikót

DM 22.—

Az emigrációs hanglemezyártás büszkesége:

Vajda János (bariton) lemeze,

Apon 2755. Hazafias és katonadalok:

Ott, ahol zúg az a négy folyó, — Erdélyi himnusz — Kis lak áll a nagy Duna mentében, — Krasznahorka büszke vára — Nagy Bercsényi Miklós... — A csitári hegyek alatt... — Csinom Palkó, Nyitva van a százados úr ablaka, stb.

Szenzációs kísérőzene cigányzenekarral (Klarinet szólók)

30 cm. Stereo DM 22.—

1 SG 1021 30 cm DM 20.—

Solti Károly énekel, Oláh Kálmán zenekara kíséretében:

Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország — Sárbogárd, Dombovár — Csak még egyszer tudnék hazamenni — Rákóczi megtérése — Kék nefelejts, — Ott, ahol a Maros vize, stb.

Kérje díjtalan katalógusunkat!

Musica Hungarica

8 München 40, Agnesstr. 45.

Tel: 089 / 180-911

KÖZÉPMAGAS, VÍGKEDÉLYŰ,

négy nyelven beszélő, nyugaton élő özvegyasszony, 56 éves, hozzáillő életársat keres, megértő, komoly, káros szenvedélyektől mentes, magányos férfi személyében. Németországiak előnyben. «Nem jó egyedül» jelígre kér fényképet és rövid életrajzot az Életünk Gazdasági Bizottságához, D - 7 Stuttgart 1, Werastr. 63.

MAGASSZAKKÉPZETTSÉGŰ
FORGÁCSOLÓ SZAKMUNKÁSOK,
GÉPJAVÍTÓLAKATOSOK

magyar környezetben jól fizetett munkát és lakást kaphatnak.

WELLING, 415 Krefeld,
Postfach 2373 (BRD)

HAZAI HENTESÁRÚ

1 kg paprikás füstölt kolbász (száraz)	DM 14.—
1 kg paprikás frissen füstölt kolbász	" 12.—
1 kg véreshurka	" 7.20
1 kg májashurka	" 7.20
1 kg vastag szalonna	" 8.—
1 kg paprikás tokaszalonna	" 8.—
1 kg disznósajt	" 9.60
1 kg füstölt sonka	" 18.—
1 kg füstölt sertésborda	" 8.—
1 kg füstölt csülök	" 8.—

Tepertő mindig kapható!

Viszonteladónak — előzetes megbeszélés után — árendedmény!

Utánvétél és csak belföldre szállítunk; 5 kg-on felüli rendeléseknél portómentesen.

Taubel Mihály hentesmester

D - 6710 Frankenthal

Peter-Rosegger-Str. 3.

Tel. 06233 / 92 58

60 ÉVES, 160 cm MAGAS MAGYAR

hölgy megismerkedne korrekt, intelligens uriemberrel, aki megértő életársra vágyik. Választ «Gyöngyvirág» jelígre kér az

Életünk Gazdasági Bizottságához,
D - 7 Stuttgart 1, Werastr. 63.

EGYEDULÁLLÓ, MÉLYÉRZÉSŰ,

házas, karcsú asszony, megalapozott jövővel levelező társat keres 50 éven felüli független, káros szenvedélyektől mentes, korrekt férfi személyében.

«Kölcsönös őszinteség» jelígre kér választ az

Életünk Gazdasági Bizottságához,
D - 7 Stuttgart 1, Werastr. 63.

62 ÉVES, JÓL SZITUÁLT

özvegyasszony keresi azt a független férfit, aki egyedül érzi magát és főképp autója van. Csak fényképes levelekre válaszolok; a fényképeket visszaküldöm. «Csak jóbarát» jelígre kér levelet az

Életünk Gazdasági Bizottságához,
D - 7 Stuttgart 1, Werastr. 63.

JÓMEGJELENÉSŰ, MŰVELT, 37 ÉVES

egyedülálló fiatalember megismerkedne házasság céljából független, lehetőleg magyar származású, csinos, kedves nővel; egy vagy kettő 10 éven aluli gyermek nem akadály. Leveleket «Jó szakember» jelígre kér az Életünk Gazdasági Bizottságához, D - 7 Stuttgart 1, Werastr. 63.

KERESEM MEGVÉTELRE

Kaczwinszky József: Kelet világossága I - II - III. művet (1942) jó állapotban! Megvételre ajánlatokat kérek:

Góbor Károly,

Box 53 61301 - Oxelösund-1 (Sweden) címre.

Rövid hírek

A vasárnapi templomlátogatások, az istentiszteleteken való részvétel csökkenése még nem ért el a mélyponthoz — jelenti több vizsgálat egybehangzó eredménye. Az egyik felmérés szerint az ok az, hogy a liturgiareform következtében sok hívő elidegenült az oltártól, az új formákkal gyakran nem tud mit kezdeni. Németországban pl. mindössze 32.4 százalék jár vasárnap templomba, ez a szám 1971-ben még 43.5 százalék volt.

Alan Beith, brit liberális párti képviselő határozati javaslatot terjesztett be a parlamentben, amely a SZU-ban élő keresztények üldözését és a szabad vallásgyakorlat korlátozását ítéli el. Felkérte a képviselőket, hogy pártállásra való tekintet nélkül csatlakozzanak indítványához. A SZU-ban élő keresztényeknek — írja — a hatóságok megtiltják az összejöveleket, a szülői jog gyakorlását, a vallásos irodalom terjesztését, továbbá diszkriminálják őket a munkavállalásnál is.

Bolognában autószerencsétlenség következtében elhunyt Antoniutti kardinális. 76 éves volt. Kínában, Lisszabonban, Madridban, Kanadában, Albániában a nunciaturákon tevékenykedett. Halálával a kardinális kollégiumnak 130 tagja van, közülük 107 pápaválasztásra jogosult, vagyis 80 éven aluli.

Az Indiában tevékenykedő jezsuiták a szegényebb sorból származó gyermekeknek is meg akarják nyitni iskoláik kapuit, határozták el legutóbbi országos összejövetelükön. Becslések szerint India lakosságának a fele olyan iskolákba jár, amelyeket nagyrészt a katolikus egyház tart fenn. Jelenleg 9 ezer katolikus kézben lévő alapfokú és 100 felfokú iskola van az országban.

Szolzszenyicin gyóntató atyját, akit a szovjet hatóságok nemrég letartóztattak, majd a külföldi tiltakozások hatására ismét szabadon engedtek, a moszkvai pátriárka elmozdította munkaköréből. Megfigyelők úgy vélik, Pimen pátriárka engedett a Komszomol követelésének, amely kifogásolta, hogy Dudko atya vallásos tevékenységet folytatott az ifjúság körében.

Az innbrucki egyházmegye pályázatot írt ki az olimpiai falu templomának megépítésére. Az építkezéseket még 1975-ben megkezdik, hogy az 1976. évi téli olimpiai játékok idejére elkészüljön, később pedig a környék lakóinak álljon rendelkezésére.

Krakkó érseke, Wojtila kardinális első ízben tett látogató körutat Nyugatnémetországban. Az országban élő 90 ezer lengyel hívő apostoli vizitátorának, Lubowiecki prelátus 50 éves papi jubileumára érkezett Frankfurtba. Ellátogatott még Münchenbe és Dachaubá is.

A Sixtusi kápolna oldalfreskóinak restaurálása befejeződött. Az 1965-ben megkezdett munka nyomán a por- és koromrétegtől tisztították meg a freskókat. IV. Sixtus pápa megrendelésére 1481-83 között Botticelli, Ghirlandajo, Rosselli és Perugino híres művészek alkották őket.

Az angol könyvpiacra jelenleg nagyon keresett kiadványok közé tartoznak a lelkiség és az imádság kérdéseivel foglalkozó könyvek. Londoni jelentések szerint első helyen még mindig a Biblia áll, amelyből egy félév alatt 50 ezer példány kelt el és így új kiadására is hamarosan sor kerül.

Az USA püspökei dokumentációban összegezték a katolikus egyház jelenlegi helyzetét az országban. Az összeállítás a szinódusra készült és megállapítja: az amerikai katolicizmus változóban, de nem széthullóban van. Fő feladatuknak tekintik, hogy megállapítsák, az egyház, vagy a világi társadalom befolyásolja-e, formálja-e erőteljesebben a hívőket, hogy munkájukat milyen irányban kell fokozniok.

Szent Domonkos 83-ik utódját, a rend új generális főnökét választották meg nemrég Nápoly közelében. 28 ország 41 tartományából 170 megbízott választotta meg 12 évre a francia származású új rendfőnököt. A Domonkosrend magyarországi és csehszlovákiai tartományának megbízottai nem lehettek jelen a fontos ténykedésnél.

A salzburgi dóm 1200 éves jubileuma alkalmából az egyházmegye érseke pásztorlevélben fordult híveire, hogy aktívan vegyék ki részüket az ünnepségekben. A pápa személyes képviselőiben Fuerstenberg kardinális volt jelen a szeptember 22-i ünnepségen. A német nyelvterület püspökei a találkozót kihasználva konferenciát is tartottak, amelyen a többi között a római misekönyv német nyelvű átdolgozásának kérdéseit is megvitatták.

Lengyelországból az elmúlt évben 82 misszionárius indult 24 országba. 44 Afrikába és 27 Latinamerikába. Ezzel a lengyel püspöki kar adatai szerint jelenleg 397 pap, 45 testvér, 117 szerzetesnő és 6 testvér munkálkodik külföldön, missziókban.

A VII. Nemzetközi Orgonafesztivált Rómában tartották meg nemrég, J. S. Bach műveinek bemutatásával. A világ leghíresebb orgonaművészei 13 koncerten mutatták be a leipzig mester alkotásait. A fesztivál védnöke Róma városa és a római vikáriátus volt.

Lapzárta a hónap 15-én, hirdetések pedig csak a hónap 12-ig fogadunk el!

MINDSZENTY BÍBOROS KÖNYVE:

Esztergom a primások városa

Sajtó alá rendezte Bíró Béla.

A kötet 132 lapon és 40 illusztrációval nyújtja Esztergom hiteles történetét alapításának ezredik évfordulója alkalmából.

A könyv tudományos alapossága mellett mindenki számára élvezetes olvasmány.

Európában a könyv ára 17.50 svájci frank vagy 100.— Schilling.

Megrendelhető:

1. Ungarische Buchdruckerei, Frongartenstr. 15, 9000 St.Gallen, Schweiz.
2. W. B. Dienst 8307 Effretikon, Schweiz, Postfach: 3621.
3. Prof. Dr. Bíró Béla, 1030 Wien 3. Juchgasse 5./2. Austria.

Az USA-ban és Kanadában a könyv ára 5.— USA-dollár.

Megrendelhető:

Sisters of Social Service,
440 Linwood Ave.,
Buffalo, N. Y. 14209.
USA.

Életünk

Az európai magyar katolikusok lapja

Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Vecsey József

Szerkesztőség és nyomda:

Ungarische Buchdruckerei,
9000 St.Gallen, Frongartenstr. 15.
(Schweiz)

Telefon: (071) 22 55 28

Előfizetés egy évre: 10.— svájci frank
Egyes szám ára: 0.80 svájci frank,
vagy annak megfelelő más valuta.

É l e t ü n k — Unser Leben
Monatschrift für die ungarischen
Katholiken in Europa

Redakteur und Herausgeber:

Dr. Josef Vecsey

Redaktion und Druck: Ungarische
Buchdruckerei, 9000 St.Gallen,
Frongartenstr. 15. (Schweiz)

Telefon: (071) 22 55 28

Kto. Krt. 603 Ungarische Buchdruckerei
Sparkassa der Administration
St. Gallen.

Bezugspreis jährlich 10.— Sfr.